

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokrvari. Nar. pol.

Neopodplatni se dopisi ne čekaju. Pripremljena se pisma tiskaju po 5 svč. svaki redak. Oglasi od 8 redaka stoje 60 nč., za svaki redak više 5 nč.; ili u slučaju opetovanja na pogodbe sa upravom. Novi se šalju noštarskom naputnicom (nasegno postalo) na administraciju „Naša Sloga“. Ime, prezime i najbližu pošta valja točno označiti.

Komu list nedodje na vrijeme, neka to javi odgovorničtvu u otvorenom pismu, za koje se ne plaća poštarine, ako se istava napiše: „Reklamacija“.

Izlazi svakog četvrtka na satku.
Dopisi se ne vraćaju ako se ne tičkaju.
Nebiljegovanu listovi se neprimeaju. Predplata s poštarinom stoji 6 for., za seljake 2 for. na godinu. Razmjerno for. 2 1/2 i 1 za polgodine. Irvan carevine više poštarina.
Na malo jedan broj 5 novč.
Uredničtvu i administraciji naknase u Via Farneto br. 14.

Govor

dra. M. Laginja zastupnik naroda, izrečen u zastupničkoj kući carevinskoga vieća u Beču 8. marča, prigodom glavne razprave o reformi poreza.

(Po stenografskom izvješću.)
(Konačno.)

U gospodarstvenom pogledu moramo se također do sada tužiti i narod to čini i izražuje posve priprosto ovako: Mi državnoj blagajni ne dajemo možda toliko milijuna, koliko drugi narodi, ali ipak dajemo sve, što se od nas pita, ako ne danas, to damo sutra i sa troškovi ovršnim i sa kamatami. Ali državna blagajna neda nam ništa natrag. A to „neda nam ništa natrag“ razumijeva se posve stvarno, posve pravo, jer narod, bilo kao občina, bilo kao kotar, mora da sebi gradi ceste i da pokriva druge potrebštine, a da se od strane države i ne pita, ima li čim ili neima. Čak i ono, što država daje, ide za slavensko pučanstvo skoro sve izgubljeno, žalibože s politike u Primorju, koju se je do sada slabo razumijevalo.

Ako se s druge strane uzme u obzir, da se naukovini zavodi, koje baren dobrim dielom mi održavamo, naš narod odnarođuje, i ako se promisli, što znači odnarođivanje u Primorju, — jer ja držim, da to ima veće važnosti nesamo za nas Hrvate, nego za svu gospodu, što ovdje sjede, a još i za dalje krugove —, tada bismo morali reći, da mi plaćamo poreze ne samo za to, da ništa ne dobijemo, nego za to, da nas se raznarođuje, da nas se gospodarstveno zanemaruje i zapostavlja, dakle mi plaćamo poreze baš za ono, što je proti našim najbitnijim narodnim interesom.

Posve je dakle razumljivo, ako zastupnik toga naroda utvrdi i izjavi mora: Memi je takova preinaka tih poreza posve indiferentna; ona ništa nenosi. Sve o čem se može raditi, bilo bi to: da li će se možda malo manje plaćati. Ali iz svega, što je prije rečeno, i što su sva gospoda zastupnici tvrdili i dokazivali, bejahu se je skoro posve stalno, da mi, seosko stanovništvo i kućevlastnici, nećemo doći do toga, da nam bude pravoga otpusta, istinitoga dobročinstva, jer će nameti progutati ono, što bude inače odpušteno na državnom porezu.

Gospode! Kad bi se htjelo da porez bude obzirom na Istru i njezino slavensko pučanstvo upotrebljen prema pravoj stvari, onda bi se naravski imalo promieniti odnošaje tamo dolje. Ali oni se odnošaji ne mogu promieniti, jer su sadanje velike stranke, koje u ovoj rješkoj kući razpoložu tako sjajnom većinom, kao glavnu točku svoga programa postavile: da neće smetati postojećeg posjedovnog stanja, dakle: status quo. Onda je pojmito, da u pr. njemačka gimnazija u Puli neće biti obracena u hrvatsku, premda bi to bilo pravo, tim više, što u Trstu već postoji njemačka gimnazija, a to je za stalno dosta za 15.000 Niemaca u Primorju, i što Talijani već imaju gimnaziju u Kopru.

Nadalje nemožemo očekivati, da će one neke gospodarstvene koristi, koje izražuju drugi element pokrajine, ili baren manjina istoga, doći u dobro Slavenim. Nije se nadati, da će u javnoj upravi biti učinjeno takovih promjena, da se oni Slaveni u obće još mogu čuti živimi.

Ali još više, gospode moja. Čini se, da velike stranke, koje sačinjavaju većinu ova kuće ili baren dielovi tih stranaka, idu još dalje, što nas osobito boli.

Čini se namine, da se to podržavanje faktičnoga posjedovnog stanja razumiera za slobodu drugih tako omedjašujuće, da se ništa nova nesmije pridodati, makar da se i nedira u postojeće.

Ja sam, na primjer, postojećeg posjedovnog stanje u nas u najgorem slučaju za svih razumjeto tako, da pri pitanju, imaju li dobiti srednju školu oni Slaveni, koji su do sada bez nje. Koaliciji neima ništa govoriti, jer se tim drugomu neoduzima ništa. To tim bi, jer se onomu, koj za svoju narodnu naobrazbu, za

svaj narodni duševni napredak ništa neima. dalo samo nješto, što mu se po državnih temeljnih zakonih baš mora dati. Kad smo već pri tim pitanjih, upravo je nepojmivo, kako je tako zvano Celjsko pitanje moglo postati pitanjem koalicije?

To se po mom nazoru rješava samo po sebi, pak i sa stanovišta gospoda, koja pripadaju koaliciji, na najtojaljniji način.

Ne treba nego reći: Niemi nelzuguo gimnazije, a Slovenci ju dobiju, jer imaju pravo na nju, i to po ustavu, koj smo mi učinili, za koj smo mi glasovali i kojega mi ovdje nismo u kontamaciju postavili. Što se u ostalom, — budi mimogred rečeno —, tiče našeg ustava, moram opaziti, da decembarski ustav od god. 1867., kako je poznato, nije ništa izvorna, on je prosti prepis previšnjog patenta od 4. ožujka 1849., u mnogom pogledu baš pravi prepis. Dozvolite, da pročitam samo §. 5., koji kaže (šta):

„Svi su narodi jednakopravni, to svaki narod ima nepovriedivo pravo, da brani i goji svoju narodnost i svoj jezik.“

To je, gospode, prvi dio našega članka XIX. sada obstojećeg ustava, ali dakako po mojem sudu mnogo bolji, jer smo mi godine 1867. dodali pravilo. da nitko neima biti siljen, da se uči drugi pokrajinski jezik. (Memir.)

Predsjednik (zvoni): Molim, da bude nješto mira, nećujem g. govornika.

Zastupnik dr. Laginja (nastavlja): Nakon toliko godina došli smo napokon do spoznaja, kako pokazuje primjerom moravski sabor, da za slobodu i obranu svoje narodnosti nebi bilo baš tako zlo, kad bi se učilo i drugi, makar i treći pokrajinski jezik.

I tako ćemo možda mi Hrvati ipak dobiti kao obvezatni predmet na njemačkoj gimnaziji u Puli naš materni jezik, koj se u pokrajini pretežno govori.

Ja završujem, gospode, opazkom: pušto koalicione stranke, dakle većina ove kuće, nemogu da promieni svoj program i to u poglavitoj točki, koja se tiče održanja posjedovnog stanja, i pušto takovo stanje, osobito za nas u Primorju, upravo ubija naš narodni život u duševnom i tjelesnom pogledu, mi ne trebamo da preinačujemo poreze, koji takov zadatak vrše, jer neimamo pri tom nikakvih interesa.

Pušto pak neima nade, da će se te okolnosti promieniti, i pušto uza sada postojeće političke odnošaje u državi, sa namuđenom reformom nebudu ni gospodarstveno pomoženo, to nemožemo biti zauzeti u obće za reformu. Ali mi nemožemo za nju glasovati sa još jednog razloga, koj mora zauzimiti nas samo nas, nego sve stranke ove visoke kuće, i koji sačinja glavnu točku našeg sedanjega političkoga položaja.

Gospode! Prvi zadatak koalicije bio je taj, da provede izbornu reformu. O tom je obiširno bilo govora, i ja neću, da tim visokom saboru takorekud dodajujem, već hoću, da se omedjašim na posve kratku opazku, te bi možda bilo vrlo mudro, kad smo pravednim proširenjem izbornog prava, ako i ne obćenitim, izravnim, velikomu dielu naroda bili dali prigodu, da s nama razpravja u svojem najbitnijem pitanju, o pitanju porezne reforme (Sasvim pravo!), velikomu dielu naroda, koj još neima političkih prava, a po izkazih reći bi, da od istih posjednika zemlje njih 30% još neima političkog izbornog prava. Pušto se to nije učinilo, i pušto u tom pogledu mi držimo ovaj parlament nepodpunim, to nemožemo, baren ja po mojih nazorih ne, glasovati za prelaz u podrobnu razpravu.

Deputacija iz Istre kod Njeg. Veličanstva.

U sjednici 7. novembra 1894. bili su se sastali predsjednici hrvatskih i slovenskih gospodarskih zadruga kao i zastupnici hrvatskoga i slovenskoga naroda Istre u zemaljskom saboru i na carevinskom vieću, da viećaju, kako bi se odštetilo pučanstvo za velike štete, što su

ma nanešene vinskim klauzulom. Sastavili su tu spomenicu na Njegovo Veličanstvo, i pak skoro iza toga podnijeli molbu na ministarstvo unutarnjih poslova, da mogu biti pripušteni pred prestolje Njegovoga Veličanstva. Rješanjem te molbe — je zategnuto nešto radi zasjedanja zemaljskih sabora i radi odsutja Njeg. Vel. iz Beča. Konačno se je rješila, i bio ustanovljen dan za audienciju, i to četvrtak dne 4. aprila tg.

Deputaciju predvodio je presvjetti dr. Dinko Vitezić, umirovljeni nadsavjetnik i financijski prokurator a sada odvjetnik u Krku, kao predsjednik gospodarske zadruge Krčke. Ostali članovi deputacije su aljedeći:

Dr. Matko Laginja, odvjetnik u Puli, zastupnik naroda na carevinskom vieću i predsjednik gospodarske zadruge u Kastvu; prof. Vjekoslav Spinčić, zastupnik naroda na carevinskom vieću; Anton Rogič, župnik-dekan u Hrušici, predsjednik gospodarske zadruge za podgraški kotar u Materiji; Viktor Tomičić, posjednik i brodovlastnik na Voloskom, predsjednik gospodarske zadruge u Opatiji; Ivan Sautin, posjednik u Dolini, predsjednik Dolinske gospodarske zadruge; dr. Mate Trinajstić, odvjetnik i občinski načelnik u Buzetu, predsjednik gospodarske zadruge Buzetske; Matko Mandić, bivši zastupnik naroda u zemaljskom saboru istarskom i urednik lista „Naša Sloga“ u Trstu.

Oko 10 1/2 pr. p. bila je deputacija pripuštena pred Njegovo Veličanstvo, koje je stajalo vesela lica usried svoje dotične sobe. Poklonivši mu se i predaveši se članovi deputacije u polukrug, progovorio je dr. Dinko Vitezić, pred njimi stojeći, ovako, najprije hrvatski:

„Svjeta kruno i Premilostivi naš Vladar! Odsalanci hrvatskih i slovenskih vinogradara i drugih gospodar Istre imadu čest predstaviti se Vašemu carskomu kraljevskomu apoštolskomu Veličanstvu i predati Vam ovu poniznu spomenicu. (To govoreć predaje gospoim spomenicu Njegovomu Veličanstvu, koje ju milostivo primi).“ Nastavlja njemački:

„U toj spomenici crta se velika škoda, koja je nanesena gospodarstvenom pučanstvu Istre konkurencijom talijanskih vina; a ta konkurencija nastala je čim, da su se jako znatno snizile carinarske pristojbe sa klauzulom utanačenom u trgovačkomu ugovoru sklopljenom sa Italijom. Tim su istarska vina mnogo izgubila na cieni. U istoj spomenici navadjaju se sredstva, kojim bi se moglo vinskou klauzulom nanešene štete, ako ne posve, bar dielomično popraviti. Najudanja deputacija nada se i pouzda je da će Vaše carsko kraljevsko apoštolsko Veličanstvo sa prirodnom blagouaklonostju i milostju prihvatiti tu njezinu molbu.“

Zaključuje hrvatski: „U znak naše i naroda, koga predstavljamo, odanosti i vjernosti, klicemo iz dna naših srdaca: Živio naš premilostivi kralj Franjo Josip I. Članovi deputacije kliču: „Živio! Živio! Živio!“

Njegovo Veličanstvo pratilo je cieti govor presvj. dra. Dinka Vitezića velikom pomnožen i neobično radostnim licem, te je pročitalo govor, ovoga po prilici smisla:

Meni je drago primiti Vas gospodu zastupnika vinogradara i drugih gospodar Istre. Poznate su mi teške okolnosti moje markgrofije Istre, koje su posljednjih godina još teže postale; s toga bijaše i jest mojoj vladi na sreću, da se te okolnosti popravu. S toga i jest već sastavila zakonski predlog u jednom predmetu, na koj se spomenica odnosi, naimo za brisanje duga razterete zaklade prema zaključku istarskoga zemaljskoga sabora. Ovu spomenicu predati ću mojemu ministarstvu, da ju svestrano izpitja i koliko je moguće više uzavi.

Na to se je Njeg. Veličanstvo približilo još više k predvoditelju deputacije, koj je na to predstavljao pojedine članove:

Dr. Laginja, zastupnik na car. vieću. Njeg. Veličanstvo prema dru Laginji: Već dvie stie godine zastupnik.

Dr. Laginja: Tri godine, Veličanstvo. Njeg. Veličanstvo: Slabi su odnošaji za vinskou prodaju.

Dr. Laginja: Da, Veličanstvo. Nj. Veličanstvo: Za Dalmaciju su žalbože razmjerno još gori ti odnošaji. Dr. Laginja: Da na žalost. Dr. Mate Trinajstić. Njeg. Veličanstvo: Ste već više godina občinski načelnik?

Dr. Trinajstić: Preko pol godine, Vaše Veličanstvo.

Njeg. Veličanstvo: Malen je grad Buzet. Dr. Trinajstić: Jest, Veličanstvo, malen grad, ali velika občina; broji preko 14.000 stanovnika.

Njegovo Veličanstvo: Da, da, u Istri su u obće velike občine.

Ivan Sautin. Njeg. Veličanstvo: Već je i kod Vas filoksera.

Ivan Sautin: Žalibože, preko pet godina. Viktor Tomičić.

Njeg. Veličanstvo: Vi ste iz krasne okolice. Ima li mnogo gostova sada?

Tomičić: Ima, Veličanstvo!

Njeg. Veličanstvo: Ova zima bila je slaba.

Tomičić: Da, Vaše Veličanstvo, neobično, al ipak bolja nego drugud.

Njeg. Veličanstvo: Rodi mnogo vina kod Vas?

Tomičić: Vina i ulja, Vaše Veličanstvo Matko Mandić.

Njeg. Veličanstvo: Vi ste u Trstu rektor?

Mandić: Da, Veličanstvo!

Njeg. Veličanstvo: A rodom ste?

Mandić: Iz Kavra u Istri, Vaše Veličanstvo.

Njeg. Veličanstvo: Istra je zadnjih godina mnogo trpila radi tuče i suše.

Mandić: Jest Veličanstvo, osobito pako nekoji predieli.

Ante Rogič. Njeg. Veličanstvo: Je li Hrušica u srednjoj ili gornjoj Istri?

Rogač: U gornjoj, Veličanstvo, na medji Kranjske.

Njeg. Veličanstvo: Jeli velika vaša župa?

Rogač: Jest, Vaše Veličanstvo, ima preko 6000 duša, i to jako raztrešenih.

Njeg. Veličanstvo: Dakle imate mnogo posla.

Vjekoslav Spinčić.

Njegovo Veličanstvo nije čekalo, da ga predvoditelj predstavji, nego je iduć k njemu reklo: Imate mnogo posla sada?

Spinčić: Mnogo, Vaše Veličanstvo, i ovdje i dolj.

Njeg. Veličanstvo: I danas imate sjednicu.

Spinčić: I danas i još sutra, Vaše Veličanstvo.

Konačno razgovaralo je Njeg. Veličanstvo sa d.rom Dinkom Vitezićem ovako:

Nj. Veličanstvo: Gdje ste sada nastjenjeni: Vitezić: U Krku, Vaše Veličanstvo.

Nj. Veličanstvo: Rado se spominjem kad sam pohodio onaj otok prije više godina.

Vitezić: To bijaše, Vaše Veličanstvo, god. 1875., a pučanstvo spominje se velikim zadovoljstvom oće prilike, u kojoj je V. Velič. usrećilo svojim posjetom one krajeve.

Njeg. Veličanstvo: Onda je još živio Vaš pokojni brat biskup.

Vitezić: Jest, Veličanstvo, dvie godine iza onoga je pak preminuo.

Iza toga se je Njegovo Veličanstvo najprijaznije poklonilo, a izaslanici su se duboko nakloniti i izasli, svi zadovoljni s osobite blagouaklonosti, kojim bijahu primljeni.

Izborni sastanak.

U Hrušici dne 31. marča t. g.

(Dalje.)

Pušto se je klicanje naroda nešto umirilo, nastupio je bivši zastupnik, ured. Matko Mandić. U uvodu svoga govora spomenu, da je u obćem radu naših zastupnika u zemaljskom saboru već obiširno govorio drug mu g. Jenko, zato želi on skupljenim biranjem po najprijaznije obrazložiti, što je to zemaljski sabor? Rastumaci kako bijahu carskim patentom

1861. god. sarzana zakonodavna zastupstva, u pojedinih pokrajinah monarhije. Narod sam neka si bira svoje zastupnike u zemaljske sabore. Za našu pokrajinu bijaše stvorien izborni red veoma nepravedno. Talijani naši imali su dobre kmetke i zaštitnike, pak se samo krcijelo po njihovu u Beču; mi Slaveni dobismo rep, a oni glavu.

Na to je govornik razmatrao razmjere zemaljskih zastupnika. Istra imade 30 zastupnika, uz ove imade i trojica biskupa svoje mjesto u zemaljskom saboru, i to tršćansko-koparski, porečki i krčki. Od ovih 30 zastupnika biraju vanjske občine 12, gradovi 11, veleposjednici 5 i trgovaca komora u Rovinju 2. Promotrimo ovo razmjere: 185.000 Slavena, stanjujuć većinom u vanjskih občinah, bira samo 12 zastupnika, dotim Talijanci u broju od 118.000 u gradovih biraju 11, veleposjednici 5 i trg. komora 2. To razmjere nije pravedno. Po takovom krivom izbornom redu jedino je moguće, da je imala veća većina nas, 185.000 Slavena, do sada najviše 9 zastupnika, a talijanska manjina 118.000 stanovnika, ogromnu većinu u zemaljskom saboru, akoprem imade Slavena preko 60.000 više. Da pak bude ova nepraveda još jasnija, navajda govornik, kako n. pr. broji koparski kotar 72 000 stanovnika; od ovih pripada 42.000 na vanjske občine, koje biraju samo 2 zastupnika, a na gradove, koji broje samo 30.000, pa ipak biraju 3 zastupnika. Veleposjednika baš u pravom smislu riječi skoro nit nema u Istri; u veleposjednike ubraja se 80—90 osoba, koje biraju 5 zastupnika!

Birači gradova imadu osim toga svoje zastupke u zemaljskom saboru kao trgovci i obrtnici. t. j. 2, koje bira trg. i obrtna komora u Rovinju.

Na takav način poskrbljeno je za našu suzemljake kao veleposjednike i kao građane, nadalje kao obrtnike i trgovce bolje i izdatneje, nego bi to smjelo biti.

Na temelju toga kriviceznoga izbornoga reda bio je govornik sa drugom Jenkom prvi put biran dne 25. junija 1869. god. Ta izbor, premda jednoglasno i bez protesta, bijaše uništen u I. zasjedanju zemaljskoga sabora dne 11. novembra iste godine. Uslijed toga bili ste pozvani k novom izboru, te ste nas opet birali jednoglasno dne 25. avgusta 1890. god. Jedan i drugi put pokazali ste, da ste zrieli mužeri, te da imate čvrsto pouzdanje u svoje zastupnike; jedan i drugi put pokazali ste, da su u Istri Slovenaci i Hrvat prava braća, koja hoće, da rade u jedinstvu. slozi te ljubavi za duševni i tjelesni boljak našega naroda. Naš izbor nije bio u zemaljskom saboru potvrđen niti drugi put, ali uzprkos tomu odlučismo, da se nećemo maknuti iz sabora nego sili, ili ako hi to vi tražili.

U zemaljskom saboru radili smo svi zastupnici hrvatsko-slovenskoga kluba složno kao braća, kao sinovi jednoga te istoga tlačenoga naroda.

U prvoy vrsti kao vjerni i odani sinovi naše sv. crkve nastojali smo, da se naše narodne svetinje, podijeljene nam od najvećih papa naše kat. crkve poštuju i da se ih iz naših hramova netjera. Našu slavjansku braću na sjeveru krsili su, kako je poznato, sv. braća Ciril i Metod, koji im donesoše sa sv. vjeron također slavjansku liturgiju. Njihovi učenići pokrtili su naše predjedove, te uveli i medju nas današnje Jugoslavene slavenski cerkveni obred i pismo, koje je u obće poznato pod imenom „Glagoljice“. Glagoljica je cvala kod nas u Istri osobito medju XII. i XIV. vijekom i u tomu jeziku čustilo se i hvalilo Boga ne samo na sjeveru naše pokrajine, nego dapače i pred samimi porečkimi vratim. Dokaz tomu su nam pisma, knjige i ini ostanci glagoljice u Tarnu, Citanovu, Zbandaju itd. S vremenom pak počeli tudji biskupi i niže svećenstvo tu našu narodnu svetinju proganjati iz hramova božjih, te iz župničkih ureda, pa malo po malo su skoro sasna iztirnali. U novije vrijeme dospjele je to progonostvo u porečko-puljski biskupiji na vrhuncu, jer sadanji biskup hoće, da i posljednje ostanke sasna uništi. Mi smo proti tomu postupanju u saboru odlučno prosvjedovali.

U novije doba je u modi i boj proti našemu narodnomu svećenstvu, koje se uprav žrtvuje na korist duševnog i tjelesnog blagostanja povjerenoga mu naroda. Naši narodni protivnici, ravnanjući se po izreci sv. vandejlja: „Udariti češ pastira i razpršiti će se ovce“, hoće na taj način uništiti najprve naše češito svećenstvo, da mogu tada laglje satrti sav naš narod u Istri. Oni tvrde, da je za svećenika samo crkva, da se svećenik ne smije baviti politikom itd. A ja pitam: Nisu-li svećenici državljani kao što i svatko drugi? zar oni ne nose bremena kao što svaki drugi državljani? nisu-li oni sinovi svojega naroda, kao što i svaki drugi? Svaki pravi svećenik, koji čuti za svoje ovice prava ljubav, mora se brinuti ne samo za njihovo duševne koristi, nego i za njihova tjelesna dobra. Sveta je dužnost svakoga pravoga svećenika, da bude

svojim vjernikom ne samo pravi duševni pastir, nego i njihov učitelj i vodja. Zato Vas molim braćo, da i nadalje Vaše vrijedne i domoljubne svećenike slušate i sledite i da odganjate od sebe sve one, koji Vam gg. svećenike ocrtiti i okievitati nastoje.

Za crkvom mora biti prva briga pučka naobrazba. Glede narodnoga školstva pa smo u Istri u jako slabom stanju. Od 42.000 za školu sposobne djece, skoro polovica ne pozna škola valjda niti iz vana. U nekih političkih ili sudbenih kotarjih je polovica naroda bez javne pučke škole. Naši suzemljaci drugog jezika su si osnovali više škola, nego ih je trebalo. A to nije samo tamo, gdje vlada u zemlji talijanski jezik, nego i u sasnu slavenskij mjestih. Ono, što nije javna školska uprava učinila nam na škodu, to radi u najnovije doba nesretna „Legia Nazionale“.

Obzirom na tužno stanje narodnoga školstva u Istri za nas Slavene, dizali smo u zemaljskom saboru svakom prilikom naš glas, da već jedanput prestaje ta nepraveda i da se zadovolji pravu i zakonu. Tražili smo u svakom zasjedanju zemaljskoga sabora, da se ustroje pučke škole za našu djecu svuda, gdje je po zakonu dostatan broj za školu sposobne djece. — Tražili smo, da se namjestu na ovako škole učitelji, koji bijahu osposobljeni za pouk u materinskom jeziku školske djece, i konačno, da se ustroje slavenske paralelke svuda, gdje biva pak mješovite narodnosti. Zakonu i pravdu našoj želji se jo do sada žalibože zadovoljilo veoma malo i tudj. ostane mnogogo posla budućim našim zastupnikom.

Osim pučkih škola treba naš narod u Istri silno i srednju školu. Mi trebamo naših svećenika, učenika, činovnika, odvjetnika, liečnika itd., koji svi imaju biti izškoleni na temelju materinijeg jezika.

Ono malo naše inteligencije, što ju imamo, moralo je tražiti svoju srednjoškolsku naobrazbu u susjednih zemljah, ili pako u zavodu, gdje su se naučili u tudnjem jeziku. Također u ovom pogledu jesu naši suzemljaci Talijani dobro oskrbljeni. Oni imadu svoje srednje škole kod kuće i u susjednih zemljah. Nu ne samo Talijani, nego isti Nienci, koji su tudjinci u našoj zemlji, imadu srednjih škola u svojem jeziku.

Školske oblasti pobrinule su se dakle za sve, jedino za siromašne Hrvate i Slovence nije se brinuo nitko, kao da nismo svi jednaki pred zakonom i kao da ne vrisimo kao i drugi naše dužnosti kao državljani. Upravu zato tražili smo u zemaljskom saboru više puta, neka se otvori srednja škola s hrvatskim naukovnim jezikom u Istri. Ali smo više puta interpelirali vladu, stavljali smo predloge, neka se zadovolji i toj opravdanoy našoj želji, ali ni tomu se do sada nije zadovoljilo, a zadovoljiti će morati, jerbo govori za nas zakon i pravica. Bez naobrazbe u materinijem jeziku u srednjih školah mi ne možemo dobiti činovnika, koji bi poznali naš narodni jezik, a ipak imademo svi pravo na temelju državnih temeljnih zakona tražiti, da carsko kraljevski i zemaljski činovnici, koji služe u našoj zemlji, posve poznaju naš jezik. Od svakoga činovnika, koji jede Vaš kruh, tražite odlučno, da s Vami uređuje samo u Vašem materinskom jeziku. U zemaljskom saboru zahtijevali smo i ni više puta s predlogi i interpelacijama, neku c. kr. vladu u slavenske krajeve namjesto samo takove činovnike, koji su sasna vješti našem jeziku.

Toliko sam lutio spomenuti obzirom na naš rad na duševnom polju. Povrh toga učinili smo svakom prigodom našu dužnost i za poboljšanje žalostnog materijalnoga stanja našega naroda.

Godine 1890. bila je, kao što se znade, storo po čitavoy Istri velika suša. Čitavi kotari ostali su bez vode koliko za ljude, toliko za životinju. Zemaljski odbor istarski, koji bi se morao brinuti i za to, da narod dobije svuda zdrave pitne vode za se i za svoje blago, učinio je u tom pogledu veoma malo, ili — skoro ništa. Na veliku sramotu toliko ružičkane talijanske „kulture i napredka“, javljaju Vam, da se služi 95 gg. gradjanstva slavnoga grada Poreča vodom iz kaljuže, u koju dolazi iz cesta i ulica posve nečista voda. Gospoda u Poreču doduše imaju svojih šterna ili bunara, ali siromašni puk mora piti, kuhati i prati vodom, koja je puna svakojake nečistoće. Pa kako se gospoda porečka sami za sebe nisu baljo pobrinuli glede vode, labko pojмимо, da su još manje učinili za naš ubogi puk. — Interpelovali smo zemaljski odbor i c. kr. vladu, zašto ne daju narodu potrebne pomoći, da si uzmogne sagraditi lokve, bunare itd.

Prostrani krajevi Istre osobito u Koparskom i deloma u Voloskom političkom kotaru neimaju valjanijh komunikacija, a svatko znade, da tamo, gdje nema željeznica, cesta i putera, nemože ni trgovina, ni obrt, ni poljedjelstvo procvatiti. Ono što si narod priradi velikom mukom i silnim naporom, ne može na trg odvesti, a nasuprot opet onoga, što mu treba, ne može dovesti. Zahtijevali smo toliko od zemaljskoga odbora,

koliko od ces. vlade, da se i u ovom pitanju naroda pomogne i to gradjom novih cesta i popravkom sadanjih.

Glede željeznica izvjestio Vas je moj drug g. Jenko, a ja imam tomu dodati samo to, da smo mi, koji poznamo želje našega puka, u onih kotarjih Istre, kud bi imala prolaziti željeznicka pruga Trst-Poreč, za predlog glavovali, da se sagradi ta željeznica, premda bijasmo osvjedočeni, da bi se gradjom te željeznice zemlja jako obetrela. Ovaj predlog bijaše u zemaljskom saboru jednoglasno primljen.

Velika rana na tjelu našega naroda u Istri bio je dug zemljo-rasteretnoy zakladi ili takozvani ezoner. God. 1876. preuzela je pokrajina uslijed dogovora sa državom sav dug desetineke zaklade, koji iznasa sada zajedno s kamati 416 hiljada for. Našim proglašom na birače Istre god. 1889. obećali smo im, da ćemo raditi svimi silami na to, da se ovo teško breme sa našega siromašnoga puka skine. Učinili smo, što smo obećali, te je naš predlog bio primljen u zasjedanju zemaljskoga sabora prošle godine: da se natme molu ces. vladu, neka ona pokrajini, a pokrajina puku odпусти taj dug. Ovoj opravdanoy želji biti će skoro zadovoljeno, jer su sve stranke carevinskoga vieća obećale, da će podpirati naše zastupnike na car. vieću u ovom pitanju.

Naši narodni protivnici u Istri služili su se u zemaljskom saboru novim taktikom, da su po svakom porazu kojih obćinskih izbora stavljali i primali svoje predloge, da bi se ovu ili ona občina cepila ili razdielila, te da bi ju tako mogli laglje moralno i materijalno uništiti. Tako su zaključili razdiobu občine Buzet Pazin, Kastav, Lovran itd., uzprkos tomu, da je bila ogromna većina stanovnika dotičnih občina tomu protivna. Mi smo se zajedno sa našim pukom takvim diobam uvijek protivili, a zadovoljiti smo, da bijaše našeg mnijenja i ces. vlada, koja onih zaključaka za razdiobu nije predložila Njeg. Veličanstvu na sankeciju. Nu vlada toga nije učinila valjda nam za volju, nego radi toga, jer želi, da budu občine velike i moćne, da se laglje upravljati mogu.

Spomenom sam u uvodu, kako nepravedan izborni red imamo u Istri. Proti takvom izbornomu redu tuže se zajedno s nami i druga slavenska plemena u Austriji, a u posljednje vrijeme naglusju nepravednost izbornoga reda za car. vieće i niže slojevi učitavoy državi, napose radnici mali obrtnici. Proti sadanjemu izbornomu redu za carevinsko vieće nastalo je obće gibanje među radnicima u ovoj poli države. Oni odlučno i svuda traže, da im se prizna izborno pravo, da i oni mogu poslati u carevinsko vieće svoje zastupnike, pa i ne plaćati propisanoga izravnoga poreza. Oni dokazuju, da vrisu sve državljanske dužnosti kao i svatko drugi, da plaćaju neizravnoga poreza još više nego imućni i bogati razred državljana, te na temelju toga traže da im se dade ono, što uživaju imućniji razredi i njihovi drugovi i njih država. Oni hoće, kako kažu, sveobće izborno pravo. Ces. kr. vlada uvidjela je napokon pogibelj za javni red, kad bi se i nadalje protivila tomu obćenitomu zahtjevu. Priznala je sama opravdanost zahtjeva radnika te izradila zakonsku osnovu za razširenje sadanjega izbornoga reda. Naši zastupnici na car. vieću gg. Spiničić i Laginja izjavili su već lanjske godine na sastanku birača u Dekanjih, da će u carevinskom vieću govoriti i glasovati za što šire izborno pravo. To obećanje će oni stalno izvršiti. Ne smijemo doduše gojiti nade, da će se skoro i kod nas u Austriji uvesti obće izborno pravo, ali ipak možemo se ufati, da će se bar po nešto zadovoljiti pravednim težnjam nižih slojeva puka. Mi smo se bili u zemaljskom saboru također dogovorili, da ćemo staviti predlog za poboljšanje sadanjega izbornoga reda. Ali pošto bijaše zasjedanje lanjske godine neodčekivano prekinuto, nismo mogli svoje nakane izvesti.

Od g. 1883., kad se je progovorila prvi put hrvatska riječ u zem. saboru istarskomu, počela je saborska većina, osobito pako porečko gradjanstvo u sabornici i izrav ne narajivati na sve moguće načine na naše zemaljske zastupnike, te graditi i sramotiti ih. To stanje postalo je još gorim od god. 1889., kad nas je stupilo 9 u zemaljski sabor i kad se je počelo odlučnije izticati naše narodno stanovništvo. Naši predstavnici govorili su i predlagali u zemaljskom saboru samo u talijanskom jeziku. Postigli nisu ništa. Njihovi neposredni nasljednici govorili su i predlagali u talijanskom i hrvatskom, odnosno slovenskom jeziku, nu postigli opet nisu ništa. Kad smo mi vidjeli uspjeh naše odlučnijih predstavnika koji su se svom odlučnošću borili za poboljšanje napose materijalnoga stanja našega naroda, odlučili smo, da se nećemo nućiti badava u zemaljskom saboru tudjim jezikom, i da ćemo govoriti i predlagati samo u našem materinskom jeziku. Sa uspjeh žalibože se ne možemo niti mi pohvaliti, ali tim hoćemo bar očerati narodnu čast i izvojtiti bar nešto mjestu našem jeziku u zemaljskom saboru,

Stavši odlučnije na narodno stanovništvo, toliko većih protihva doživjeli smo koli u sabornici, toli na ulicah grada Poreča. Demonstriralo se je proti nam svuda, a zaštićeni nismo imali ni u sabornici od predjednika, niti na ulicah, ni od državnih ni gradskih organa. Priznali smo se više puta proti takovomu postupanju u sabornici i vani, ali sve bijaše bez uspjeha. Vrhunac dostiglo su demonstracije kod zadnjeg zasjedanja zemaljskoga sabora. Porečka podkupljena svjetlika demonstrirala je proti nam dva večera zajedno pjevajući nesramne i nas vrdajućuće pjesme, proklinjuć sve, što nam je mило i sveto, te konačno prieteći nam se riečmi i šakama. Sjadili smo kao da smo odsudjeni na smrt; sami, bez zaštite gradske policije i oružnika, koji su morali znati, što se događa proti nama. Nitko nije htio zauzeti se za nas, a mi, viđeci, da je u pogibelji naš život, ostavismo Poreč.

Na Vama je sada red, čestiti birači, da odobrite ili odsudite naše postupanje u zemaljskom saboru u obće, osobito pako radi ovoga posljednjeg koraka.

Govornika prekidali su birači medju govorom više puta živahnim odobravanjem, a na koncu govora nastalo je gromko živio-klicanje, pleskanje i odobravanje. (Dalje sledi).

Izborni sastanak u Brezovicah.

Nedjelju 7. aprila bio je veliki narodni sastanak u selu Brezovicah, u obćini Opatljskoj, na medjuju kotara Porečkoga i Koparskoga. Sazvao ga je zastupnik Dr. Laginja, da se odazove živoj želji onoga naroda.

Još petak večer u Beču, prispio je u druztvu urednika „Naše Sloge“ M. Mandića u subotu večer do Kubeša, gdje su oba gostoljubivo primljeni pod krov veleč. župnika g. Kovača.

Nedjeljom malo posle pođne kretnli su pnt Brezovicali. Konjik iz Kubeša jašuć brzim krokom oglašivao je čekajućem narodu dolazak sazivača sastanka.

Na vrh brda, gdje zemlja valj s jedne strane dolj prema dolini Bižana, a s druge prema jugu Motovunskom, lepršaju državne i trobojne zastave i tisuće naroda pozdravlja svoje zastupnike. Već su se tu nalazili čestiti svedenici iz Gradijuja, Topolovca, Sierne i Truška, častni načelnik buzetski Dr. Trinajstić i zastupnik saborski Fran Flego sa odabranom kitom svojih ljudi i pjevača. Naroda je od svih podobćina Opatljskih, to jest od Cepića, Gradijuja, Topolovca, od Brda Opatljskih, pak iz občine Grožnjanske, Bujške, Motovnske, Pomjanske, Dekanske i Buzetske.

Sa zastupnici došli su preč. gosp. J. Kompare dekan opsakpi i prije spomenuti župnik Kubeški. Urnebesni „živio“ pozdravlja priđošle, zastave se naše viju i narodna odabrana vojska kreće pnt stana Ivana Mikolića, koj je nedavno sazidao ogromnu kudu tik ceste, kao zavlasi da je za velike narodne skupšćine.

Od strane kotarske oblasti na dohu je ondje došao porjerenik g. Gironcoli sa krepkom četom oružnika rad mira i reda.

U silnu dvoranu, kao val debelega mora, salio se je narod, jedno do drugoga, po računua porjerenika oko dvanaest stolina krsta, a po našem i više. Skoro toliko stoji na cesti, jer nemože unutar, a sastanak pod prostim nebom nije dozvoljen.

Sazivč Dr. Laginja pozdravi naroc kratkim pozdravom i predloži, da za ravnanje skupštine bude predsjednik veleč. dekan od Ospa, g. Josip Kompare. Svi privoliše.

Dekan stade, pozdravi narod, reče, da je naraj i kralj dao zakon, da on sam neće odlučivati, već da mu narod šalje svoje zastupnike, koji imaju razpravljati i pomagati mu, da zakone stvara. Ovaj narod odabrao je u to ime D. ra Laginja svojim zagovornikom, a on je evo došao danas, da koju reče o tilj poslih. Predstavi zatim vladinoga zastupnika, koj stade uljudno pozdravljen. Vjesti vatreni govor predsjednikov narod pozdravi oduševljeno.

Ona započe svoje razlaganje zastupnik Dr. Laginja. Nemožemo žalibože, već radi kratkoće našeg lista, donesti od riječi do riječi njegov govor, nego moramo ga stisnuti u glavne misli, samo gdje-koje stavke uzeti čmo što vjernije možemo: Zahvaljujem Vam srdačno, plemeniti narode, da niste požalili truda ni troška, nego ste u toliko silnom broju došli ovamo, da se vidimo lice u lice i da se, ako i kratko, pgovorimo o našem

Dalje u prilogu.

brodom iz Pule put Dalmaciju, gotoli kvaternskih otoka Cres, Lošinja, Unija, Suska, Sv. Petra, Ilovika, što su njim bili na vidiku, i pitali se kako tu narod živi. Mnogi su još do neko doba živili od mora. Neki počeli od vina, pače još nit ne pošli dobivati, nego založili svoje glavnice za vinogradice, pak došao usenaci i uništio njim i tu nadu. Sad išču i drugih načina življenja, al njim se jih do sada nezovoljiva, pače čini njim se zapreka, da nemogu nit od štuna nit od stada imati on korist, koju su imali. Htjelo bi se, da se radi po jednom kopitu, po kopitu, koje je dobro za Alpe, i neće se, da se vidi, da valja i tu, da nije svako kopito za svaku nogu. A i kad bi to išlo, morala bi sadanja generacija pomrieti od glada, da pak može buduća živjeti. —

U Palu su zastupnici nešto kasnije došli i prije otišli nego li bijasmo odlučeno. Jedva da su preletjeli gradom da vide Divič-grad (amfiteatar) i razna vrata i da bace pogled na arsenal. Kod dolazka dočekalo jih nekoliko častnika mornarice, koji su jih pratili, bio je tu i advokat dr. Rizzi, kao član zastupničke kuće valjda, a ne kao obč. načelnik, pošto je bio posve sam. Bilo je tu i nekoliko poznatijih rodoljuba slovenskih, a dva Hrvata, sudbeni pristav Tentor i dr. Cukon bili su tako dobri, te su pratili dvie čete zastupnika. Da zastupnici dobe neki pojam o vojničkim ladjima, krenuli su sa ladjom „Vorwärts“, koju njim je dao „Lloyd“ na razpolaganje, pred Pazanu, gdje bijaše usidreno šest najvećih ladjia vojničke mornarice, oploviv jih, i od častnika i momčadi pozdravljeni, i odzdravljeni, odplivili su put Zadra. Plovili među Silbom i Premudom u zadarski kanal.

Martinolič-Warottl. Iz Podgrada javlja nam, da je boravio tamo poznati uređnik puljskog lista „Il Giovine Pensiero“ onog istog dana, kad bijaše u Hrušici obdržavan izborni sastanak. Taj glasoviti istarski Talijan (!?) po imenu Carlo Martinolič bijaše čitavo vrijeme svoga boravka u onom kotaru u društvu g. Fr. Marottli-a iz Obrovog.

Komu je poznato, da je taj Martinolič najljepši protivnik našega naroda u Istri, da u ime naše narodne sretnije, kojn on nije u svoju listu bacio u najsmradnije blatu, i da bi atopio u zlici vode sav naš narod — taj će se čindom pitati, kako dolazi u društvo takve osobe Fr. Marottli koji svakom našem čovjeku dokazuje, kako on neima nikakva posla sa istarskim talijanasi, kako je on čestit rodoljub i kako u Podgradu neima mjesta Talijanom. Koji mu može vjerovati — neka mu slobodno vjeruje, ni je nemožemo, jer sudino osobe po djeleu nipošto po riječi i jer se držimo one poznate: „Kaži mi s kim se družiš, da ti rećem tko si!“

Uprava „Narodnog doma“ u Kastvu poziva gg. suvlastnike „Narodnog doma“ k skupštini, koja će se držati u Kastvu u društvenoj sgradi na uskrsni utorak dne 16. aprila o. g. u 4 sata popodne, na kojoj skupštini pretresivati će se društveno stanje i račun i od prošle zadnje skupštine do sada. Gospoda dioničari, koji bi zaprečeni bili doći, neka izvole zastupnika opunovlastiti.

Izborni krotanje u obšt. Vrsar. (Sv. Lovreč 7. marca 1895.) Naši kmeti, svietniji i neodvisniji, vrlo se zanimaju za predstojeće izbore. Nimalo jih ne plaše sastanci, koji su se zbili u ovom gradicu sa strane naših protivnika sada u kratkom roku po dva puta, i u kratko doba od 14 dana bili su ovdje najžešći naši protivnici: *Falsini-Kamalič*, njegov upravitelj *Gottardis*, *Borisi* i *Vergottini*, „pukuprijateljski“ občinski liečnik dr. Volpi. Puce moj, žalim te, da imadeš takovog tiesnog liečnika. Ljudi zajedno manira, a on se ne brine kako bi morao za svoju službu; on je najgori agitator za talijanstu. Tužbu protiv njemu u tom obziru podnio je c. kr. kapetanatu porečkomu kmet *Alfio Matosović*.

Volpi naveo jednoga našega kmeta u svoju kuću u Visaru i s njim htio učiniti okladu za 100 for. proti 1 for. da će oni (Talijani) dobiti. Volpi govori kmetom, da ako budu glasovali za Talijane, njihovi sinovi da će biti oprošteni od vojničtva: Prodanac Filipić se hvati jur sada, da njegov sin, *imajući 14 godina*, nikdar vojnik ne bude. Vergottini, pođestat, zove kmet pred sebe da jih obrati. Gospodin Vergottini bolje bi učinio kad bi više mislio na svoje porezne občine, da dobiju prepotrebne puteve, škole, župni stan u Gradini, za čim puk kruto plaće i molit Vergottini ne misli niti čuti sa većinom svojih občinarah, jer kad bi čutio dao bi puca ili se barem brinuo, da mu se dade što u svih provincijah austrijskih drugi narodi uživaju. Kasarum je zbiraliste te družbe i gradjanuskog

takozvanog talijanstva. Predstojnik jim je najbolji prijatelj! Mnogi pitaju, da li je kasarum kasino talijanski?

Puče! kod predstojećih izbora pokazati, da nećeš više biti robom takove gospođe! Braj složno i neustrašivo svoje mužave, osobe, koje su tvojih misli i želja, koji ljube i štaju tvoju sv. vjeru, tvoj slavni jezik. Svoje domaće mužave čvrste vjere i lepog imena izaberi za fiducijare. Preporučamo konačno onim, kojih se tiče neka paze na red i mir; neka nastoje, da u izbornoj komisiji bude barem jedan naš čovjek. Otkad je Vergottini poglavar občinski, kod svih izbora naš čovjek, kad oada svoj glas, mora se odeločiti iz dvorane i neima taj nikoga, koji bi s naše strane پذیرao rad izborne komisije. Jeli to pravo i zakonito? Protivnici imadu tada u svojih rukah skare i sukno pak rade što im je drago. Tako nebismo mi nikada mogli predobiti, premda nas imade u občini preko dvie trećine. Očekujemo od pravdoljubivosti g. kotarskoga poglavara, da će štiti slobodu izbora i paziti, da se strogo vrši zakon, da nebudu prevare ni sleparije.

Občinski izbori u Tinjano. Držim, da će se koji čitatelj „Naše Sloge“ još sjećati, kako se je u Tinjano u decembru god. 1887. slavno izvojevalo pobjedu kod občinskih izbora, i kako su onda preuzeli upravu za prvi put u ruke ljudi naše krvi i jezika otvsi ju našim protivnikom kringelj i talijanšom.

Ljta se bila tada borba, to su naši bili pobjedili u III. tielu sa 104 proti 73 glasa, u II. tielu sa 63 proti 7 glasa, u I. tielu sa 39 a protivnici nisu pristupili izboru.

I kod izborah god. 1891. stupili su opet u borbu naši protivnici ali jim bila loša sreća, jer su bili poraženi.

Naši su zadobili u III. tielu 147 glasova protivnici 24, u II. tielu 66 glasa, u I. tielu 41 glas a protivnici nisu se u I. i II. tielu pokazali. Nu ovaj put nije bilo tako, protivnici razapeli mreže po cijeloj mjestnoj občini još prvo nego je minuo rok trogodišnji sadanjem občinskom zastupstvu.

Bilo je svakomu lahko predvidjeti, da će biti žestoka borba samo s toga, što su pazinski kringelji došli prepsati listine, proti kojim su zajedno sa tinjanskim talijanasi podnesli preko 149 prigovora.

Kakova je bila protivnička agitacija, čujto!

Najprvi jim je bio posao ozloglasiti sadanjeg načelnika g. *Sinu Defara*. Ali kako to postići? Liepo! Namilišeno i izvedeno.

Kupili su naime za sebe glavne agitatore, koji su se prije Hrvatima držali i prikazivali, te jim dali nalog, da na sve moguće načine rade proti načelniku; nek ga erne, ogovaraju, klevetaj i napastuju. Vjerni slugu su i vršili nalog, te nije za stalno obćunara, pred kojim ga nisu nedužnoga ogovarali i klevetali, da istin ženskim su kazali, da neka svojim muževom utisnu u glavu, da budu svi protiv *našega Defara*, nu sve uzaludno. Vidieći, da ovim neće postići željenog cilja, naumili su drugi način. Složili su naime, da će činiti ne rede po Tinjano i to po noći i po danu, te da će tim napastovati načelnika, da će on negl njih stupiti i da će ga izlupati ili da će ga pak ako bude prekoračio propis uredovne vlasti, tužiti samo da može biti odsudjen. Namilišeno izvedeno. Činili nerade, tužili načelnika, nu izlupati ga nisa, premda je on strogo proti njim postupao, to su bili više puta odsudjeni.

Uvjeri se, da niti ovo sredstvo nepomaže, izumili treći način i to podkupiti sve vanjske mladiće, koji su na nedobrom glasu, da oni naime prestraše kuće gospodar, koji imadu pravo glasa, da nesmjiju birati sadanjeg načelnika već *Depiera* ili *Zavetu Orčića*, koji su bogati i od gospodске krvi. Namilišeno izvedeno.

Kolo se zaigrato: kroz ciela tri mjeseca pilo se i žeralo u krcini *Narija Vitas* u Tinjano, kod kringelah u *Sv. Petru* i kod nekoga protivnika u Kringi. Mladići jim obćurali, da je sve gotovo, samo ako jim dadu još prilice svote novca. Ali i to nije došlo koristilo. Izumilišli si opet novi način. Poslali su kriva poroke po tinjanskoj občini nek na sva usta viču, da je u sv. Petru i u Kringi sve obćunulo s talijanskom strankom.

Tako isto su išli u Kringu i tamo su razglasivali, da je u Tinjano i sv. Petru sve okrenulo, i opet u sv. Petru išli su proglasiti, da je u Kringi i Tinjano sve okrenulo za Talijane, i da je hrvatska stranka za urjek propala.

Nekoji od naših su se usljed tolika vijkanja bojali, da će biti koliko istine, ali se brzo osvijestili i увидili, da je to sama himba i sleparija.

Kad su vidili protivnici, da jim niti ova neviridi, izmislili su drugu. Išli su po selih mutiti ljude veleć, da i oni pristaju za načelnika, ali cijelo o-talo zastupstvo, da treba promjeniti. Pri tom su bili nešto postigli ali kratko jim to trajalo. Od kozej vune koćci

rado pucaju. Srđce jim nedalo mirovali i trebalo je pronaći novi izum. Sakupili četinčinjanske fućare, dobro je napojili i preporučili protivniku u sv. Petru, nek idu tamo i neka priete i razglase, da će biti kamenovani i zlostavljeni ako dođu za hrvatsku stranku glasovati. Namilišeno izvedeno. Išli u sv. Petru, napili se kod kringelah i pak hajdo onamo na placi strašiti mčne i dobre Supetarce, i rugati se tamošnjem gosp. župniku. Da jim se bolje zagroze, su tamo i golimi noževi marovirali.

Sva do sad navedena spletko malo su im pomogle, trebalo je dakle još kakov izum. Neprestaje drugo, nege da sva gospođa u Tinjano i u Pazinu udare složno na sve one, koji jim štogod žuguju, te da jih prestraše i prisile, da dođu glasovati jer svaki, koji ne dođe za talijansku listu glasovati, ili bude ostao doma, će biti progonjen za dngi će mu se sve postaviti na buhanj.

Stotine slućajeva bi se moglo navesti, koji svjedoče, da su ti naši kaputaši i namilišeno izveli, Sin pazinskog bogataša povezao se na Križaščiu i tamo bio danja i noćju 3—4 dana, te išao od sela do sela, i od kuće do kuće mamiti i strašiti tužne kmete, da moraju glasovati kako on hoće. Nu reć bi, da su mu nekoje Križanske žene odsjele kako ide. Pri izboru se je vidilo, da je ipak onamo nešto postigao. Kod onog večeleštog i uzoržupnika — kako kažu židovsko-liberalni listovi — imali su pgovor, i to po dva pnta, a četvrtak na polovicu korizma i kasnije jedan put.

Kod prvog je prisustvovao, kako se glasa i tamošnji g. učitelj, koji da je sada sasvim odkrio i pokazao svoja boju. Prije sa župnikom u Kringi i sa Supetarskim protivnikom najzagriženiji neprijatelji, a sada kao vjerna braća!!! Jel to moguće!? Prosit!

Prije negoš mi je u kratko oćertati izbornu kretanje zadnjih dana izbora spominjem još, da je na Josipovu večer bila fraja za prodavca u samom Tinjano, gdje su se i zavdili i vino po zidovih i sobi proferirali. Prošlo nedjelje, to jest nedjelja pred samim izborom bila je kod nekotjih propalica u Kringi velika fraja, i a mogla je biti, jer je obćenit glas, da jim je pazinski neki kringelj dao u to imo 40 forinti.

Već u oći dana izbora prispio ovamo g. *Camillo* (dr. Depiera, notar u Trstu, a na dan izbora gospođa iz Pazina. Prvoimenovani doćao u občinsku dvoranu dovedši sobom drugu si nekog bleduha Ghersećeha, nepoznatog nam zanimanja, da će valjda imponirati svojom prisutnošću i uplivati na biraeće. Vani pred uredom čak do kalvarije bili razporedani svi glavni agitatori, da love ljude iz zasede kao pauk muhe. Bili su tako porazidjeljeni, da ako prvomu izbjegne, odmah ga drugi uhvati i redom sve do samih vrati izbornu dvoranu.

Sa strane c. kr. političke oblasti prisustvovao je izboru ces. kr. kot. komesar pl. *Wiedermann*, koji se doista pravedno i nepristrano vladao. Prem je bila izborna dvorana i hodnici natrpani sa biraeći, vladao je mir i red tekom izbora, nu radi gñjeć: puka morali su prisustvovati oružnici, da mogu pristati biraeći stupiti pred izbornu komisiju na glasovanje.

Izbor III. tiela započeo je u ponedjeljak 1. aprila-točno na 8 sati jutro te je trajao neprekidno do 7 i pol sati u večer.

Posljedak bio je: 183 glasa naša i 88 glasa protivnička.

Izbor II. tiela započeo je utorak dne 2. aprila točno na 8 sati jutro, te je trajao do 11 sati 20 ćasova pred poldne.

Posljedak bio je: 78 glasa naša i 26 glasa protivnička.

Izbor I. tiela započeo na 4 sata poslije poldne i je trajao do 6 i četvrt sata poslije poldne.

Posljedak bio je 44 glasa naša i 22 glasa protivnička.

Za dobe izbora svih trih tiela bila su prisutna gospođa od protivne stranke i to od početka do kraja. Svakoo toliko su prigovarali, te se sve u zapisnik unasalo.

Vrlo je pak značajno, kako je sin jednog bogataša kod svakog izbornika nešto zablijio na listu, koju je imao sobom, i to kako se moglo saznati, kod svakog onoga, koji mu je dužan i glasovao za hrvatsku stranku, zapisao bi „debito“ i kod onih, koji mu nisu dužni nićtina, a kad jim to dosadilo risali su pustieć, skoraćenje itd.

Prava je pako sramota. Što su ti naši tobožnji Talijani imali hrvatske glasovnice sa iment *Ivan*, *Dragutin*, *Božo*, *Toma*, *Jura*, *Ljudevit*, *Stjepan* i to hektografirane. Glasa se, da su na hektograf nekog c. kr. ureda u Pazinu natpisnute bile. Ako je to istina, nije baš lošo, i uzimamo samo do znanja.

Takovimi glasovnicami su se složili u III. i II. tielu, ali ne u I. tielu. Za ovo tielo imali su od raznih rukah napisane talijanske glasovnice, izazam ex načelnika Antona Depiera, koji je najzadnji hotio glasovati, te čim je predsjednik počeo čitati njegovu glasovnicu

hrvatski, kako je bila ista pisana, rekao je „*renunzio al voto*“ i odmarširao je iz dvorane.

Na početku izbora prvoga tiela su se nekoja tobožnja gospođa baš nepristojno ponasala, te je bilo čuti „*oštije i madone*“, radi čega jih najprije predsjednik oštro ukorio, a za njim vladni povjerenik jim strogo zaprietio, da nesmije nitko govori niti vrijeđati drugoga, a još manje proti vjeri i ćudorednosti se onako izraziti. Zatim su se vladali mirno, dali od straha pred g. komisarom ili od srama pred našimi ljudj, koje navadno nazivju šćvari, neznaome. Tako je svršio izbor sa našom sjajnom pobjedom i njihovim porazom.

Pohvaliti se mora naše ljude kako su se mirno vladali za dobe izbora, i pri sjajno izvoštenoj pobjedi. U srđcu su se veselili, a da jim se nespoćitae, da za neradu oni krivi, poslali su savjet svoga načelnika i se svi mirno razišli svojim kućam.

Svim svietnim biraećem rado izrićemo javnu zahvalu, ali na prvom mjestu ide svietnim i dićnom *Supetarcem*, koji su sv izrazim trojice prodanih složno kao u procesiji došli, sa svojimi obljubljenim župnikom, tako da nisu oni pauki mogli niti jednoga u svoju mrežu uloviti. Slava njim! nek jih narod naš poznaće, kako su oni složni i kako se neupste podkapiti nit prestrašiti od kringelah. Živili!

Pohvaliti valja i naše junačke *Tinjanec*, koji su (izvan gradića i nekotjih iz bližnjih sela) svi složno došli i pokazali protivnikom, da jim je orđje za urjek odzvonilo.

Nemožemo mimoići ni naše tužne Križance, koji neki takodjer zasotai za Supetarci i Tinjanci, ali tko poznade pritisk nekiz zloćobnih duša, mora jih pomilovati i ne odsudit. Živili svietni biraeći! Živila bratska sloga!

Poziv.

Na vazmeni ponedjeljak ove godine u 2 sata zapadne držati će se u „*Narodnom Domu*“ u Kastvu glavna skupština „*Gospodarske Zadruga*“ sa sljedećim dnevnim redom:

1. Pozdrav predsjednika.
  2. Izvješće tajnika.
  3. Obraćun za god. 1894.
  4. Izvješće revizora za račune od godine 1893. i 1894
  5. Proraćun za godinu 1895.
  6. Izbor pregledaća za račune od godine 1895.
  7. Poduka o prelatrenju.
  8. Razni predlozi.
- Člani, koji još nisu, primiti će za skupštinom sjemenica krasveke repe (peće) i lumbere. Podjeliti će se onda 10 škara za rezanje trsva, 3 pilice i 4 kose nezene nove vrsti — to sve kako sreća odlučii.
- Na isti način bit će upisana 3 člana u društvo sv. Jeronima, te će do smrti dobiti knjige, koje govore o pobožnosti i gospodarstvu.
- Mole se člani i članice, da neuznamj-kaju doći na ovu skupštinu.
- Gospodarska zadruga*
u Kastvu, 1. aprila 1895.

ODBOR.

Br. 958.

Oglas natječaja.

U smislu zemaljskog zdravstvenog zakona od 18. marca 1874. otvara se ovim natječaj na mjesto občinskoga liečnika u Pazinu.

Za ovo liečničko mjesto ustanovljena je godišnja plaća od forinti 1200 iz občinske blagajne izplativa u mjesečnih predplatnih obroćih.

Liečnik će biti dužan liečiti brezplačno siromašne bolesnike i voditi občinsko zdravstveno uradovanje.

Za polovice bolesnih siromaha izvan Pazina, i za druga osobita obćinska poslanstva, nadoknadivati će mu občina putne (vozne) troškove.

Nadalje će liečniku pripadati i zakonom ustanovljena pristojbe za izvršavanje radnjah koje mu bude državna ili zemaljska oblast povjeravala n. pr. u slućaju poštati, sudbenih povjerenstvih itd.

Službena pogođba biti će sklopljenja za tri godine, a zatim će biti valjana samo od godine do godine sve dotle, dok sa jedna ili druga stranka neodreće tri mjeseca unapred.

Molbe obložene poveljom (diplomom) sveobćega liečništva i svjedoćbama dokazujućim poznavanje hrvatskoga ili pak slovenskoga te talijanskoga jezika, austrijsko državjanstvo i drugimim možebitnimi dokaznicami, imaju biti podnesene podpisanimu do dana 30. aprila 1895.

Obćinsko glavarstvo
PAZIN, 29. marca 1895.

Obć. načelnik:
Dr. Dinko Trinajstić.

Razpis natječaja.

Kod podpisana obćinskoga glavarstva ima se popuniti:
 Mjesto obćinskoga kanceliste sa plaćom godišnjih forinta 450 izplaćivih iz obćinske blagajne u predplatnih mjesečnih obrocih.
 Imenovanje slijedi da za sada privremeno, a za slučaj dokazane službene sposobnosti, potvrditi će obćinsko zastupstvo imenovanoga, definitivnim načinom sa pravom na mirovinu u smislu postojećega pravilnika za obćinske činovnike mjestne obćine Pazin.
 Zahtjeva se potpuno poznavanje jezika hrvatskoga kao uredovnog, talijanskoga, a po mogućnosti i njemačkoga, te posvećena sposobnost i okretnost u uredovnoj manipulaciji.
 Prednost dati će se onim, koji se izkažu, da su već na zadovoljstvo službovali kod koje obćinske oblasti.

„Kupuj kod kovača, a ne pri kovačetu“ veli stari pregovor.

To važi po svoj pravici za moj zavod, jer samo tako velika trgovina, kakova je moja, ima radi gotovoga plaćanja velike množine blaga i drugih prednosti, jeftine stroške, koji najviše samomu kupovalcu u korist doći moraju.

Krasni uzorci zasebnim strankam gratis i franko.

Bogata zbirka uzorakab, kao dosada nikada, za krojače nefrankovana.

Komadi za odjeće.

Peruvien i dosking za večešasto svćenstvo, predpisani komadi za uniforme c. kr. činovnikah, također za veterane, vatrogasce, gombiče, livreje, sukno za biljard i igrate stole, pokrivala za voz, loden. Velik izbor štičarskoga, krmakoga, tiroškoga lodna za gospodiu in gospoje po izornih cijenah tovarna a tako velikom izboru kako takovih ne može imati niti dvadesetera konkurencija. Najveći izbor same finoga trajnoga sukna u najmodernijih bujah za gospoje. Sukno, koje se daje urati, putni ogrtači od 4 do 14 for. itd., također potrebe za krojače (kao podštavo za rukare, gumbi, igle, konac itd.).

Jeftino, primjerno, pošteno, trajno. Čisto suvono sukno blago i ne dobro kupovanje cunjah, koje imaju komad vrednost odškodnine za krojače, priporuča.

Iv. Stikarofsky,

Brno (austr. Maecchester).

Najveći izbor sukna u vrednosti 1/2 milijuna for. — Pošilja se po poštarском pouzecu.

Na oprez! Agenti i preprodavaoci mudnje ne dođatno svoje blago pod znamenjem „Stikarofsky blago“. Da zabranim varanje p. n. odzinača, naznanjam, da takovim ljudem ne prodajom blago pod nikakvom pogodbom.

štrcaljke proti mildevu (peronospora) inžinira Živica

koje su obćenito u porabi radi njihove jednostavnosti, uztrajnosti i lahke uporabe za svaku vrst trta. To štrcaljke prodavaju se, premda su mnogo savršenije, po dosadašnjih niskih cijenah.

Schivitz & Comp.

u Trstu.

Cijenike raznašilja na zahtjev franko.

Na sve c. k. poštanske urede cesarstva raznašilja komplektno štrcaljke franko u penzije za 10 for.

Izraduju također strojeve za sumporanje, neprestano djelujuće tiskaonice itd.

Knjigoveža

tvorničar skatulja iz kartona i galanterije

Vjekoslav Comer u Trstu

preporuča se blagonaklonosti slavnih obćina, družba i drugih osoba u Trstu i Istri za razne knjigoveške radnje. Jamči za solidnu, brzu i točnu izvršbu radnje.

Naručbe prima iz naklonosti tiskara Dolano u Trstu.

Odgovorni urednik Mato Mandić

Redovito biljezgovane molbe neka se doštave podpisanomu do 30. aprila 1895.
Obćinsko glavarstvo
 PAZIN, 28. marča 1895.
 Obćinski načelnik:
 Dr. Dinko Trinajstić.

„Odlikovana Ljekarna PRENDINI u Trstu.“

Želite li sačuvati si zdrave lijepe zube te čisti dah?

Uporabljajte **Zubni prašak**

ELIKSIR.

Prvi čisti zube bez da ih ozljeđuje.

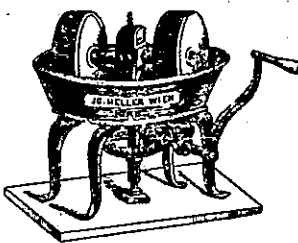
Drugi pako očuva ih od pocrnjenja i neugodna vonja.

Zubni prašak stoji **50 novč.**

Zubni eliksir stoji **60 novč.**

Prodaje se u Ljekarni **PRENDINI** i u boljih Ljekarnah svakoga mjesta.

Svi strojevi za gospodarstvo

Peronospora štrcaljka slična Vermorela

Samostalna peronospora štrcaljka sa silsaljkom zračnog pritiska,

Vinske preše svakovrstnih načina.

Preše za masline, preše sa hidrauličnim tlakom,

Poboljšanje drobita

Pivničarsko orudje, vinske sisaljke, vinske ciev

Preša za sieno i slamu.

Ljustilo za kuruzu, Čistilnica za žito

razpošilja uz jako snižene cienne uz jamstvo i na pokus

IG. HELLER, WIEN (BEČ)

II/21 Praterstrasse N. 49.

Obširni katalogi za badava i prosti svake poštarine.

Preprodavaoci se traže.

Preporuča se stroge pažnje kod kupovanja istih strojevah od patvorenja.

U LJEKARNI

EDE TOMAJA

u Zagrebu, Ilica broj 12

dobivaju se osim svih ostalih lijekova nekoji obće prokušani i vrlo koristni, osobito preporuke vriedni Ljekovi:

Mazilo proti kostobolji ili protinu, rheimatizmu, katanju i trganju u kostih, ukocenosti ili grčevam u šilab, boli u kukovih i križcih, koštenom poganju, probadanju, svakovrstnim nazebam. — Ciena 80 novč.

Sladka voda za kašalj ili breh i za prsa, kojim se liječi kašalj, prehlada ili katar u praih, plućih, težko disanje, promuklost u gltu, sipljivost. — Ciena 80 novč.

Pojačeni željezoviti sirup djeluju proti slabosti, blijedosti, škrofuloznosti, podbuhlosti, djetinjoj križavosti, ženskim bolestim, slabokrvnosti, nemoći. — Ciena flašici 1 for.

Pojačene švedske kaplje ili švedska životna tinktura (Lebensessenz). Ovim se sredstvom očičuje krv i zlatenica, popravlja i okrepljuje želudac i ublažuje glavna bol, oblačkava teginju ili mučnina, tjera napuhlost i vjetro, odklanja se bol u žilcih, želučadno grčevu, žuticu, groznica ili zimnica, zavijanje ili griznja u trbulu. Tko ovu toli korisno djelujuću švedsku tinkturu redovito pije, sačuvat će si zdravlje, tjelenu snagu i zapriječiti razne bolesti. — Ciena flašici s naputkom 50 novč.

Prah za blago ili za marvu, koji svakomu poručam za konjski keh i kašalj, za volove, krave i svinje, za lagano čišćenje, za objačivanje želuca i probave, kada blago neće rado žderati, pa se napuhuje. Krava davaje od njega više i boljega mlička, konji postaju čiliji i jači. — Ciena jednom omotu 45 novč.

Švajcerske pilulice, najsigurnije sredstvo za čišćenje i ciora, za otvaranje, proti zapucljici, navali krvi u glavu i prsa, tromosti ili težini. — Ciena skatuljici 70 novč.

Mazilo za blago osobito za konje i volove proti koštenoj boli, ugrčenim, natrgnutim žilam, ukocenosti i otokih poslje težkoga napora, za objačivanje i okrepljivanje žila i živaca. — Jedna flaša 80 novč.

Antiseptična voda za usta i zube sačuvaju od kvarenja, zapriječuju i ublažuju zubobolju, učvrćuju meso oko zubi, razričavaju usta, uklanja neugodan vonj. — 1 flaša 60 novč.

Fine parfume, mirisave vodice, razne pomade i boje za farbanje kose, da sieđe kose poerne, fine sapune, praške za gospodje, sredstva za poljepšavanje; praške za čišćenje zubi, tjestine za zube, od kojih zubi pobjeljuju.

Spužve za umivanje, kefice za zube. Razne sprave iz kaučuka, bandaže, povoje za rane, pojase, kirurške sprave. Ruskoga čaja, finog Jamaika-Ruma, Malaga-vina, franczckoga Cognaca.

Zaliha mineralnih voda. Sve po novinah oglašene medicinske specijalitete. Tko naruči za pet forinti vriednosti, plaćam sam poštarinu.

stanju, o naših nevoljnih i o načinu, kako da jim pomognemo. A i pravo ste učinili, da ste toliko došli, jer i vi i mi zabavljani težakim svakodnevnim poslovima, nemožemo se nego riedko sastajati. A skupštine narodne vrlo su korisne. Koristne su zato, jer što jedan govori i razpravlja, to čuju toliko i jedan mali, dočim bi dana i mjeseca trebalo, da se onaj pogovor učini svakiti put samo s jednim ili dvoji-com. Koristni su ti sastanci i zato, jer vlada na nje pošlje svoga čovjeka, da vidi koliko je naroda, da čuje o čem se govori i što se želi, pak tako vlada i tim putem dozna želje narodnje i volju naroda, pak se prije ili kasnije mora ravnati prema tomu. Velike skupštine punka koriste su i zato, da ti narode moj, dosad zanostavan i na sve načine obražen, spoznaš koliko te je, na koliko oči tvoja duša gleda, kroz koliko ušesa čuje, kolikim rukami pokazuje svoju jakost, pak ti se duša pridigne, da nebudes više sužan, nego da promišljaš sam o svojem napredku i svojoj sreći, da se dogodi ono, što u crkvah svojih čuješ pjevati: Sursus corda — u visnjih sret! Napokon su veliki sastanci naroda koristni i zato, da se Vaši zastupnici mogu pozvati na nje i reći pred saborom i pred vladom: nisam ja sam, koji ovo ili ono pita; tako spoznaje za potrebno cijeli narod; jer se je tako očitovao u svojim skupštinah.

A da bude prave koristi od ovoga našega današnjega pogovora, preporučam Vam svim skupa, da se vladate mirno, i da potvrdite glas, koj je od našega naroda pukao već do Beča, da ste Vi narod trezren, da nečinite sastanke od objesti ni za zlo nego, od potrebe i željni nauka; neka je liepi mir i sloga, kako je bila na svih sastancih od sada, tako, da oni koji danas ovdje stoje pod oružjem, žandari, nebudu imali prilike vršiti svoju tešku dužnost. Od Vase krvi neima ni danas nikomu ni vlas pasti sa glave. Tako je zapovjed narodne volje!

Onda stade zastupnik tumačiti, kako Istra u veliki državni sabor u Beč nešalje nego malo zastupnika, a svih je skupa 353. Dakle zastupnici ostalih zemalja lakko nas nadglase u svakom pitanju. Zato mi možemo koristiti jedino tim, da krepko i istinito iznašamo i govorom i pismom na znanje razne potrebe naroda i da tako osvjedočimo druge i odobrovoljimo, da što god prikloniji budu našim potrebam i željam.

Zastupnici Istre od naše strane, bili oni u Beču ili na zemaljskom saboru, imaju svoj stalni program, recimo kao put, kojim idu u djelovanju političkom. Jedna je strana toga programa gospodarstvena, jer je kruna sila narod pridignuti od siromaštva, u koje je pac.

U tom dielu programa zastupnici zagovaraju i rade o tom, da vlada učini sve one poboljšice, koje su potrebite, da se narod opeta pridigne i da mu se življenje olakoti. Kmeti stališ po mjeri svoga imetka plaća najteže danke, zato je dužnost vlade, da ga najvrije podpomaze. Hoćemo, da se urede putevi i ceste, da se narod provodi zdravom pitkom vodom gdje je nije, a gdje je odvise, da se obrane voloderine i potoci, da se zgodnije uredi briga za javno zdravlje, jer ovako nije pravo; dočim građanin može za malo novca dobiti ljekariju i ljeknika, to odatnji seljak mora mnogo i mnogo potrošiti, i tako stotine i stotine drugih prilika. Ali nežive čovjek samo o krlulu, nego o svakoj rieči, koja izlazi iz ustiju Božjih. Tako je pisano u knjigah naše svete vjere, koju vjerujemo. A rieč iz ustiju Božjih jest i naš materinski govor hrvatski ili slovenski, kojega stalno svi ovdje sakupljeni razumijete, premda koju i koju malo drugačije izgovaramo (*Narod silno pritrđuje*). To naše najveće bogatstvo, naš jezik i narodnost moramo čuvati i gojiti, jer bez toga nebi smo bili što jesmo. Nijedan ne tujdi jezik i tujdi škola od početka do kraja života neće naučiti bez truda, koliko se diete bez truda nauči za prvih sedam godina svoga života od svoje majke i od svojih bližnjih, koji s njim govore narodni njegov jezik. Ali imamo pravo zahtijevati, da nam svaki državni i pokrajinski službenik znađe na govor i pismo naš jezik i da ga s nami rabi. Mi zahtijevamo, da se narodu daju škole, da se prosvjetli, da se nauči čitati, pisati i računati, pak da iz knjige pobere koju dobru nauku i za kmetosko gospodarstvo iz drugih krajeva, gdje je narod i u tom napredovao, pak znače ljepše i bolje preživiti itd.

Narod ima pravo i dužnost sebi izabirati zastupnike od svoje krvi i jezika, koji imaju program gospodarstveni i narodnostni, kako je prije razložan. I sada je narod u Istri pozvan, da izabere svoje

zastupnike u sabor ili dietu. Tebi je sada narode dužnost, da izabereš čim veći broj svojih pravih zastupnika, jer koliko jih više bude, toliko će više biti njihovoga glasa i moći će podieliti među sebe zastupničku brigu, pak više učiniti. Zato je potrebno, da se ujedinite i složite svi, koje je slovenska majka rodila, pak da držite skupa, kako vitica za viticu, da bude nesloniva naša navodna veraga. I današnji sastanak neka tomu pomogne, a za potanje razgovore viditi čemo se ako Bog dade još, bilo i na manjih sastancih. I opet Vas pozdravljam, do našega liepoga novog Vidovdana!

Govor zastupnika Laginje bio je često pretgravan odusevljenimi poklici: "Živio! Tako je!" i sličnimi. Dobro je da zabilježimo iz njegovoga govora još ovu stavku: "Mi proti narodu talijanskomu neimamo ništa, mi se samo protivimo politici, i koju su ga njegovi prvaci postavili, i proti nauki, koja su mu dali. Politika njegovih ljudi išla je i ide na to, da oni posvema gospoduju u ovoj našoj domovini, a to nesmije biti. Mi smo narod slobodan, nas je više, nani ide gospodarstvo pokrajine u ruke, mi nećemo da naš narod bude sužan, ščavo. Oni su htjeli i vladati i ostalomu svijetu prikazati, da je cela Istra samo talijanska; zato su gledali svakim načinom, da od Vas nebudu glasa, ni vopanja, ni želje, pak buduć da sto dugo i dugo mučali, dok od svake druge zemlje dolaze svaki dan prituzbe na vladu i parlamente, talijanski političari veselili su se, da ste Vi za urjek zaspali, da se naš narod nikada više neće probuditi.

Onomu dielu naroda talijanskoga, koji s nami trpi, pokazimo ovo znamenje mira (mjikan), i ja sam osvjedočen, da neće proći deset godina, pak će i onaj diel naroda poći pod naše zastave, priljubiti našu politiku. Ali politiki talijanske stranke, koja ubija naš narodni ustanak, toj nećemo i nećemo dati mira ni ja ni moj drug u Beču zastupnik Spincić, zato iznašamo koliko više možemo Vase tegobe, Vase potrebe, Vase želje (*Gromoviti ponovno: Dobro je! Živio! Živio Spincić!*).

Kad je svršio zastupnik Laginja, predsjedatelj upita skupštinu je li zadovoljna svojim čovjekom, nosi li mu pouzdanje, hoće li narod i nadalje s njim. Svečani taj čas odobravanja i odusevjenja neda se opisati, to treba vidjeti.

Zatim se prijavio za rieč urednik "Naše Sloge" i bivši zastupnik na pokrajinskom saboru M. Mandić, dobro poznat u onom narodu, jer se svaki uteče k njemu bilo za kojigod savjet u narodnih pitanjih. Evo glavne misli njegovoga govora, kojim je sretno popunio, što Dr. Laginja nije napomenuo. Poglavitve stavke njegovoga govora jesu slijedeće: Nisam mislio govoriti, jer nisam ni bio izabran od ovoga kotara u sabor. Ali svejedno, mi se u Istri svagdje čitimo domaći, pak ču i ja nešto, da ugodim onom, što je rekao drug Dr. Laginja.

U pokrajinskom saboru ili dieti ima svih samo 33 zastupnika. Od tih 33, trojica nebudu birani, već imaju tamo mjesto po svojoj časti; to su biskupi krčki ili vjerski, porečki i tršćanski. Od ostalih 30 kmeti biraju 12, gradovi 11, veliki posjednici 5. a trgovačka komora u Rovinju 2 zastupnika. Nas je slovenskoga roda po Istri preko 185000 duša, pak imamo pravo izabrati samo 12 zastupnika; Talijana je 118000, pak imaju pravo izabrati 18 za zastupnika. Kakva je to pravice? (Glas: nikakova!) Jedno osamdeset familija velikoga posjeda izabira 5 zastupnika. Ni to nije pravo! Koparski kapetanat ima svega skupa 5 zastupnika, a od tih pada 3 na same gradliče, a samo 2 na kmete, kojih je 42000 duša. Dakle vidite, dok se nepopravi taj za nas nepravedni zakon, moramo gledati zubi i nokti, da barem onih 12 kmetskih zastupnika budu svi naše stranke, naše krvi i jezika. (Tako je!)

Čujte drugu: Kršćanski i narodnu vjeru uce nas najviše svećenici. Svećenik je čestoput jedini učitelj i svjetovatelj naroda naštrkanoga po selih. Naši narodni protivnici udaraju baš zato najviše na rodoljubno svećenstvo. Oni mudro računaju, da će ulativi po pastiru i da će se razagnati stado. Nepustimo jim toga. Požalimo narodne svećenike, branimo jih, držimo se njihovih nauka. Protivnici govore, da se svećenik neima mješati u posvetne stvari. To nije istina; dok je čovjek živ, duša žive u tjełu, zato je dužnost brinuti se takođerj za tjelesne potrebe naroda. Vrijeći tu dužnost, svećenici vrše takođerj svoje pravo, oni su člani države kako i drugi, oni plaćaju poreze i ostale danke, pak imaju pravo i glasovati i na sastanke dolaziti i narod u dobru predvoditi kao pravi pastiri svoga stada.

Čujte i ovu: Sva Istra ima od prilike 42 tisuća djece, koju bi morala u školu. OI toga broja više od 17000 nije jih ni vidilo škole, a bez nje neima napredka. (Jedan seljak više: govore nam da je za nas samo motika i plug. Mandić odgovara: onia biste bili samo motika i plug, a ne ljudi. Čovjek, koj zna više, znanč će bolje porabiti i plug i motiku!)

Naša je briga, da se bude popraviti izborni red, da više naroda bira više, a ne manje zastupnika, kako je dosad. Mi smo na saboru branili rodoljubno svećenstvo, mi smo se zanzinili i predlagali, da se otvore škole svagdje, gdje je broj djece, koliko zakon pita.

Spoznajemo potrebu zdrave pitne vode u mnogih krajevih naše Istre. Gospodujuća talijanska stranka nebrine se zato. Na njihovu stranotu i istom gradu Poreču siromašniji narod mora raditi vodu iz grješne kajuze; gospoda ne, jer imaju svoje sterne. Pa kada ti sadašnji gospodari nemare ni za svoj talijanski puk, kako će mariti za Vas, koji niste ni nesmijete nikada biti njihovi?

I s običnima igra se talijanska stranka. Kada oni u jednoj obćini propadnu, onda ala brže bolje, da ju ciepaju na dvie, tri, pak da s vami pociepanimi laglje vladaju. Mi smo i u tom razložili svoje razloge, pak je ovih zadnjih godina vlada dala nam pravo.

Čujte nadalje! Ovih zadnjih 6 godina bilo nas je od naše hrvatsko-slovenske stranke u saboru u Poreču devet. Nismo imali mira ni poštovanja. Prigodom zadnjeg zasjedanja bilo nas je samo pet, jer neki umro, neki bio bolestan. Ali svejedno, da je i jedan, mora se ga poštovati, pustiti na miru. Ja neholazim na sabor kako Mandić, nego kako zastupnik od 40000 tisuća punka. Koji ruži i uznemiruje mene, taj uznemiruje i ruži tolike tisuće punka.

Zadnjeg puta po dva večera sjedili smo sami za večerom. Ružlja svietine dječih se je pred vratu sobe, ružila, stresala s vratima, na silu jih otvarala, grozila se smrću i takovimi besjedami. Nigdje straže ni zaklona. Otišli smo. Jedva onda kad je vlada avidila, da i njezinoga komisara talijanska stranka izsmjeljuje, zatvorila je sabor, a malo kasnije ga i zapustila.

Sad su na vratih novi izbori. Hoćete li da bude bolje Vam i Vašim zastupnikom gledajte glasovati složno, da čim više ljudi od naše stranke dođe u sabor. Burno svjedocijanje tekom govora i na koncu svjedocijte je, koliko su se dojmile Mandićeve rieči svih slusalaca.

(Konac slijedi).

Izborno kretanje.

- Izbor fiducijara obaviti će se koliko nam je do danas poznato u pojedinih obćinah slijedećih dana:
  - U *Dolini* birati će dne 20. aprila 15 fiducijara.
  - U *Dekanjih* birati će dne 22. aprila 12 fiducijara.
  - U *Pomjanju* birati će dne 22. i 23. aprila 13 fiducijara.
  - Izbor fiducijara obaviti će se u *Kastvu* u ponseljak dne 22. t. mj. Birati će se 32 fiducijara.

Moli dušo . . .

Moli, dušo, Višnjeg moli Boga I za našku i mrtvog babajka, Moli za se . . . da u luku sreće Mladog žića doplovi ti šajka.

Za sve molči . . . — i za prijatelje, I za znanice i neprijatelje . . . Moli za nas — i za sreću našu, Da nam davne izpune se želje.

Al najvruča, al najsladjja molba Nek ti, dušo, k nebesim se vine, Kad se za spas tužnog moliš rodu, Za slobodu biedne otačbine . . .

K nebu tada čista duša vini, Njeho sreće — milovanje moje . . . Rado sluša Bog andjele svoje — On će, dušo, glase čuti tvoje . . .

Emin.

Na grobu Marije Jelušić

mućvše dne 10. ožujka o. g. Tužno, zalovito mrtvačko jecalo zvono. Kao zadnji trepetaj umrtačo ptice, ko šaput lista u jeseni. — Dodjše adjelici mili do snežne posteljece njene i zaplakao od milja jer dobiše družicu jednu. I satkase platicku sitnu od zlatnih sunčanih zraka i mjesočavo srebrena sjaja, a izkisiše zviezdicama sjajnim,

da u njoj odnesu Svemožniku dušicu jednu. Ah, bila to dušica čista ko planinski snieg, novina ko ljubica tih. I lagašno položiv ju u platicku malu, uzrinuše se put visina rajskih, da miljenicom svojom velikome Bogu priestolje ukrase. I zapjevahu pjesmicu milu ko lahora šapat u proljet, ko sladajni slavnija poj. I začuv nebo njih pjesmicu bajnu, širom im vrata rajska otvori, da dušicu dragu do vrietolja Stvorca polože.

U zagrllaju sunašca zlata divan je crvietao proljetni cviet. U sitnim kapljicama biserne rose onavio si mladjano lice, a sjajnom ga mjesecišom otvor. Čarna bila to ruža, ko ona, kojoj slavilo vjetno o ljubavi poje. I rujna, ko dah svibanjske zore i biela kao lilijanov list. —

Sunašce drago ju milovalo, zviezdice sjajno s njom se igrale, a nebo kitilo ju draguljima svojim. I usried milja ovoga okiti se nebeskim krasom, a leptirići šarni zaigraše oko nje kolo — zaigraše kolo oko milovanke svoje. —

I dodje mraz — i povemuše latice njene. A siročica ruža nagnu glavicu svoju tužno, kao na smrt ranjena srna, kao angjelak u getsemanskom vrtu.

I sakri se sunce, utrušše zviezdice male s tuge pretežke, a ucivilje nebo orosi ružicu mrtvu biser-suzicama svojim.

Dodjše ptice rajske tugaljivim pjerajucijerom. Uvališe ružicu mrtvu u bielanu Herov cviet i odvieše siročicu malu u zlačanim svojim kljunčima u zemlju neznanu, gdje vjetno proljeće vlada. I ukopaje ju usried miris-cvievća, gdje slavulja mileni poj vjetni joj sladi mir. —

I niknu na maljušnom grobu urvo jedan cviet. Tri tek je imo snežana lista, na svakom upisano zlatnim pismenima sladjano ime: Marija.

Kastav, ožujka 1895.

V. R.

Franina i Jurina

Fr. Sé mi nekako po glave gre, ča te voloski i optički sareujaki z one repi i merlina, ča su bili za balotacijoni parčali.

Jur. A, to se već kisa dokle njim rekurs pride.

Fr. A onda?

Jur. Merlin na ražani, repn na brodet, kapljica ricinovega ulja — to će bit za prsti pojist.

Fr. A za medalje i dekoracioni?

Jur. Neboj se, ter je još taga na Brgude, ča ben Talijan doma pisat.

Jar. Šijora kapularica tamo dole na Slatine osapunala je našu Lucu sega jutra ni krivu ni dužna, da ča se ima ona pačat va ti partidi, da ni to za njih i da neka mete pred svojemi vratu.

Jur. Ma j' jušto na pravu trefila!

Fr. Nebore ni njoj odgovorila nego, da kada on doma pomete, da njoj je sve čisto, ma kapularica da bi mogla vavek mest i ribat, pak da će njoj vavek ostat sradno i blatuo.

Jur. Pravo njoj stoji, beše njoj zajik za zubi držat.

Fr. Sam ti reka zadnji put, da su Tišnjanski krunjeli i šarenjaki teli unet dva podeštata.

Jur. Sada jih poznani, sam bil tamo kad su bili balotacijoni, i su mi povidali, da onaj nizki je šijor Zandv, a on visoki šijor Joanvin.

Fr. Ma naši govore još i sada, da te samo jednega.

Jur. Da se tuže gospoda, da su čnda potroškili i da su stešo zgrubili.

Fr. Ča češ, tovarsko meso je radi slabe zimi drago, a i prodance bilo treba ta put drago plaćat.

Jur. Dobro bi bilo, da si kupe talijanske kane, da svi poznaju te šare junako.

Fr. To ča jim bevi talijanaši nabavit.

Broj izbornika za izvanjske občine u pojedinim mjestnih občinah po političkih kotarih

Iz raznih strana pokrajine pitaju nas, koliko imadu u pojedinim občinah izabrat izbornika ili fiducijara. Ovim na to odgovaramo na temelju posljednjega brojenja pučanstva i odnosnih zakonskih ustanova.

- 1. Kotar lošinjski:** Izbornici
  - Mjestna občina *Creska*, bez grada, porezovne občine Belej, Beli, Dragozetići, Šivan, Lubenice, Martinsčići, Orlec, Predošćica, Ustrine, Valun, Vrana sa 2455 stanovnika 7
  - Mjestna občina *Malostocka*, bez grada, porezovne občine Čunski, Sušak, Unija sa 2659 stanovnika 5
  - Mjestna občina *Osorska*, porezovne občine Sv. Jakov, Nerezine, Osor, Punita, Križ sa 1900 stanovnika 4
  - Mjestna občina *Baška* sve porezovne občine, sa 3907 stanovnika 8
  - Mjestna občina *Omišalj*, sve porezovne občine, sa 2236 stanovnika 4
  - Mjestna občina *Dubašnica*, sve porezovne občine, sa 2930 stanovnika 6
  - Mjestna občina *Dobrinj*, sve porezovne občine, sa 3468 stanovnika 7
  - Mjestna občina *Punalj*, sve porezovne občine, sa 2700 stanovnika 5
  - Mjestna občina *Krk*, bez grada, porezna občina Vrh sa 417 stanovnika 1

- 2. Kotar pažiški:**
  - Mjestna občina *Labin*, bez grada i predgrada, porezne občine Bragod, Cerovica, Cer, Krmenica, Kupj, Sv. Nedelja, Dubrova, Ripenda, Šumber, Vrtva, Vlahovo sa 7976 stanovnika 16
  - Mjestna občina *Plomin*, bez gradića i što se k njemu broji, porezne občine Brdo, Čepić, Kršan, Kozljak, Jesenovik, Malakraska, Novavas sa 3545 stanovnika 7
  - Mjestna občina *Tinjan*, sve porezovne občine, sa 3498 stanovnika 7
  - Mjestna občina *Boljun*, sve porezovne občine, sa 3255 stanovnika 7
  - Mjestna občina *Žrnjinski*, sve porezovne občine, sa 4602 stanovnika 9
  - Mjestna občina *Pazin*, bez grada Pazina i što se k njemu broji, sve ostale porezne občine, sa 11.741 stanovnika 23

- 3. Kotar porečki:**
  - Mjestna občina *Biše*, bez grada i pripadka, porezne občine Brda, Bric, Karsote, Krasica, Merišće, Momijan, Oskoruš, Sorbar, Triban sa 3514 stanovnika 7
  - Mjestna občina *Griznjani*, sve porezovne občine, naime Kostanjica, Kubertov, Griznjani, Završje, Sterna sa 3697 stanovnika 7
  - Mjestna občina *Umag*, bez grada i pripadka, porezne občine Sv. Lovreč, Materada, Petrinje sa 2212 stanovnika 4
  - Mjestna občina *Crnihri ili Britonija*, obje porezne občine, Crnihri i Novavas sa 2014 stanovnika 4
  - Mjestna občina *Motun*, bez grada i pripadka (što broji 1400 stanovnika), porezne občine Brkač, Kaldri, Karojba, Montvirj, Novaki, Rakotule, Sivišćine, Zamask sa 4157 stanovnika 8
  - Mjestna občina *Oprtalj*, bez gradića i pripadka, i to porezne občine Čepić, Gradina, Ždrnja, Topolovac, 2139 stanovnika 4
  - Mjestna občina *Višnjani*, sve porezovne občine, naime Sv. Ivan - Sterna, Bačva, Višnjani, Sv. Vital sa 3923 stanovnika 8
  - Mjestna občina *Višnjada*, bez gradića Višnjada i pripadka, porezne občine Kastelir i Sv. Nedelja (Labinci) sa 1447 stanovnika 3
  - Mjestna občina *Vrsar*, sve porezovne občine, naime Fontane, Gradina, Lina, Sv. Lovreč Pizenatički i Vrsar sa 3956 stanovnika 8
  - Mjestna občina *Poreč*, bez grada Poreča i pripadka, porezne občine Vabriga, Dračevac, Foškulin, Frata, Maj, Mogibak, Baderna, Mosalž, Zbandaj, Tar, Novavas sa 5359 stanovnika 11

- 4. Politički kotar Pula:**
  - Mjestna občina *Barban*, sve porezovne občine, naime Barban, Belavić, Bičići, Borini, Bratelčići, Rakalj, Košnjari, Dragozetići, Glavanj, Grandiči, Hrvaki, Hrelji, Juravićkanal, Kulići, Manjčevići, Melnica, Orihi, Peteli, Pontiera, Raići, Relhić, Rohinjci, Šanjini sa 3387 stanovnika 7

Mjestna občina *Vodnjani* bez grada Vodnjana i pripadka, porezne občine Divišići, Filipan, Juršići, Marčana, Orbančići, Peruški sa 3882 stanovnika 8

Mjestna občina *Savinčental*, sve porezne občine, naime Bokorčići, Pačići, Režanci, Savinčental, Smoljani, Stokovci, Zabroneći sa 2672 stanovnika 5

Mjestna občina *Pula*, bez grada Pule i pripadka, porezne občine Altara, Kavran, Fazana, Galežan, Lobarika, Ližnjan, Medulin, Motiči, Peroj, Pomer, Premantura, Sišan, Stinjan sa 7314 stanovnika 15

Mjestna občina *Konfanar*, sve porezne občine, naime Barban, Barat, Buničići, Kurili, Dobrovac, Marčići, Matolancići, Morgani, Morozini, Rojaj, Sošići, Rovinjsko selo, Vladići, Zorići sa 2899 stanovnika 6

Mjestna občina *Bale*, sve porezne občine, naime Karmed, Golobrd, Bale sa 2033 stanovnika 4

(Sliedi još kotar voloski i koparski).

Različite vijesti.

Za družbu sv. Cirila i Metoda u Istri.

Prigodom crkvenog slavlja u Juršićih sakupljeno bi za družbu sv. Cirila i Metoda; 50 for. i to 20 for. kod stola od darežljivih gostova; 10 for. od preč. gosp. Josipa Vrbke, kurata u Šajinih kano prvi obrok utemeljiteljne svote, a 20 for. pop. Josip Veljanjko — Podario veleč. g. Josip Kompara, župnik-tekun u Ospu i for. Živilj dični prinosenici!

Tajnik družbe dr. Andrija Stanger primio je od 13. marča t. g. nadalje: Gđa Adela Vrbanić iz Karlovca poslala je 138 for. 50 nvč. sakupljenih ovako: 100 for. u ime utemeljiteljne svote za g. Janka Švarića zakonitog nasljednika karlovačkog Jekamnika Frana Šeste (g. Janko Švartić, posjednik je u Brezani kraj Samobora); 10 for. kano peti obrok utemeljiteljne svote župnika Hegedića, Huzek-Krašič plaća 4 for. u ime članarine za g. 1895., J. Nemeč 2 for. detto., N. Belavić 5 for. za g. 1894., N. Matica daruje 60 nvč., Grga Josip u Rijeku silje 60 nvč., Grga Tončič u Osopu i Karlovcu uplatio prvi obrok utem. svote 10 fr. (Dalje sledi.)

Sretan uskr! Vrieme i prostor lista ne dozvoljavaju nam, da i predstojećih uskrsnih blagdanj za našim starom običajno obširno progovorimo, pa radi toga nazivljemo svim našim čitateljem i svemu našem narodu, gdje god ga imade na božjem svietu — u kratko ali srdačno: *Rode mili, sretan Ti uskr!*

Počastni obćinari. Rodoljubno zastupstvo obćine Zrnjin imenovalo je u svojoj redovitoj sjednici dne 4. t. mj. počastnima obćinari radi velikih zaslugah za naš narod i za onu obćinu dične naše rodoljube i pravke i to bivšeg žrnjinskog župnika veleč. g. Dragutina Miklavčiča i državnog zastupnika gg. dra. Matka Laginju i prof. Vjekoslava Spinciča. Čestitamo srdačno gg. počastnim obćinarom i onomu višestomuo zastupstvu!

Kružnica presvjetaloga biskupa tršćansko-koparskoga na p. n. gg. svećenika. Razine novine, osobito liberalne bavile su se tem okružnicom, i tumačile ju po svoje lažuć i mažuć kako su navikle. I „Il Piccolo“ od 10. aprila piše ponovno o njoj. Možda se na to piskarvanje osvrnuto u budućem broju. Naš list donio je u posljednjem broju kratku viest o toj okružnici, za kratkoga boravka našega urednika u Beču. Danas prihvaćujemo pismo jednoga svećenika naše tršćansko-koparske biskupije o toj okružnici.

Pismo glasi doslovno ovako: „Presvjetti biskup prepovjeda svojim svećenikom jedino, da ne govore u crkvi o izborih. Želi, da se uzdrže od javne i bučne agitacije, i da ovoj agitaciji, javnoj i bučnoj nebudu na čelu.“

Nije mu nit na kraj pameti, da svećenikom, koji su takodjer državljanj, zaabrani vršenje njihovih političkih, državnjanskih prava. Pače hoće, da se tim župnikom pracom služe, kad god se prilika pruži, za dobro vjere i države. Takova prilika njim je dana osobito kod izbora, gdje jih zove i probitak vjere i probitak države, da se zauznu za izbore.

Po mišljenju presvjetaloga biskupa mogu na dalje svećenici davati savjeta u političkih stvarih ljudem, i podučavati jih po svojoj savjesti i znanju. To je ljudski, to je kršćanski, da se neuka savjetuje i poduč. To je kod nas tim potrebitije, što su svećenici u mnogih obćinah jedini, koji mogu

ljude savjetovati i podučiti, te očuvati od vauka i spleta protivnika.

Svećenici mogu dakle i po kršćanskih i crkvenih i državnih zakonih i po okružnici presvjetaloga savjetovati biraćem i podučiti jih, kako da zadobe i vrše svoje izborno pravo, kako da poduzmu sve moguće, da uzomogu vršiti to svoje pravo slobodno i sigurno; kako treba, da ih svi birači k izboru fiducijara ili fiducijara, i da za izbornike i fiducijare izaberu naše poštene mužere, dobre kršćane i dobre državljane, i da pels ti izbornici: *izaberu za zastupnike mužere, koji će raditi za dobro naše kršćanske crkve i monarhije našega premislitoga vladara Frana Josipa I., kao i dakako našega hrvatskoga i slovenskoga naroda, koj jest i bijaše uvijek odan svojoj vjeri i sromu kralju.*

U savjetovanje i podučavanje mogu hraniti našim svećenikom namo ljudi, koji su proti našoj vjeri, proti našoj monarhiji, i proti našem narodu. U tom jih mogu priječiti samo novine protivne kršćanskoj vjeri, protivne monarhiji Habsburga, protivne hrvatskomu i slovenskomu narodu.“

Porinutje Lloydovog parobroda „Habsburg“. U utorku dne 9. t. mj. povinut bijaše na Lloydovom arsenalu svećenim načinom novi parobrod „Habsburg“. Tomu činu prisustvovao je nadvojvoda Karlo Stjepan sa prejasnom suprugom Marijom Terezom, koja bijaše tuj kao kuma; zatim mnogo državnih zastupnika, koji su se vratili sa izleta po Dalmaciji, ili su došli izvan iz Beča. To mnogo domaćega pučanstva. Blagoslov parobroda obavio je proš. preč. g. dr. I. Sust. Čini tomu prisustvovali su i naši zastupnici gg. dr. M. Laginja i prof. V. Spincič.

U slobodu izbora. Početkom febrara ove godine podneslo je predsjedništvo političkoga društva „Edinost“ molbu na visoko c. kr. namjestništvo u Trstu, kojom je obširno i temeljito dokazalo, kakve se sve nepodobitine događaju kod izbora bilo kojih u Istri, ter na posljedku molilo:

1. da se obave izbori fiducijara svuda ondje, gdje je pučanstvo grada-sjedišta dotične mjesne občine pretežno talijanske narodnosti — ne u dotičnom gradu ili trgu, već u području koje vanjske porezne občine;

2. da budu fiducijari pozvani na izbor zastupnika u pojedina sjedišta za to opredijeljena — posve sjegnuri za svoju osobnu slobodu;

3. da se strogo pazi na to, kako se stvaraju izbornička izvanjskih obćinah u onih slučajevih, gdje sjedište občine spada u izborničtvo gradova, i napokon,

4. da izvoli visoko c. kr. namjestništvo na tu molbu ili podnesak dati u svoje doba riešitju.

Predsjedništvo rečenoga društva do bilo je doista zamoljenu riešitbu pod konac marča t. g., koja doslovno glasi:

N. 415/P. Uglodnom upraviteljstvu političkog društva „Edinost“ u Trstu.

Na molbu de praes. 4. veljače 1895., da se pretzmu priprave za jamčenje osobnu sjegnurnost i slobodu izbora slovenskih izbornika prigodom budućih izbora zastupnika saborskih u Istri, daje se na znanje, da ces. kr. namjestništvo nije propustilo, narediti sve one priprave, koje su sposobne osjegnurnati slobodno izvršenje izbornog prava, te odstraniti svaku pogibelj za javnu sjegnurnost.

U Trstu, dne 27. ožujka 1895. C. kr. namjestnik: **Rinaldin v. r.**

Ovim odgovorom nisu dođuše riešene sve tri točke gornje molbe našega političkoga društva pojedince, kako se je molilo, već je odgovoreno obćenito. Glavni smisao odgovora sastoji u tom, da su predzete sve potrebite mjere, da se ovrše izbori slobodno i da budu birači i fiducijari posve sjegnurni, što svim našim prijateljem u Istri do znanja i ravnania prihvaćujemo.

Istarski ođaslanici kod ministra predsjednika. Istoga dana poslje podne — kadno bijaht primljeni u audienciju od Njeg. Veličanstva naši ođaslanici, posjetitje u palači carevinskoga vjeća i ministra predsjednika kneza Windisch-Grätzca. G. ministra nagovorio je presvj. g. Dinko Vitezić označiv mu u kratko svrlu toga posjeta i uručiv mu prepis spomenice, što no ju uručitje prije podne Njeg. Veličanstvu. Ministar predsjednik obćenito je sa svoje strane učiniti sve moguće za poboljšanje gospodarstvenog stanja u Istri. Zatim je razgovarao sa pojediniim članovi ođaslanstva, koji mu bijaht po D. m. Viteziću predstavljani, čestit, obavješćujući se o gospodarskih odnosih pojedinih krajeva Istra. Članovi ođaslanstva odgovarali mu hrvatski ili slovenski. U dvorani nalazio se i ministar

untarnjih posala markiz Bacquhem, komu bijaht svi članovi predstavljani. Gg. ministri rastiše sa ođaslanstvom vrlo ljubezno.

Tri važne vijesti iz Istre. Poznati ođaslnj jasljar „*Il Mattino*“ doñaša u broju od dne 8. t. mj. pod gornjim naslovom sljedeće tri vijesti:

1. Novozabrani načelnik občine i grada Cressa, umirovljeni profesor zvrada „*Theresianum*“ u Beču, g. Coglićevina imao bi postati novim zamajaljim kapetanom za Istru.

2. Istarski sabor imao bi biti premješten u Pulu i to već kod prvog budućeg zasjedanja.

3. Okružni sud u Rovinju imao bi se do mala od tamo preseliti u Pulu. Toliko spomenuti list, koji uživa veliku mudost nekih ovdasnjih krugova i za koji se znađe, da se vrlo rado tori kod bogatih jaslara.

Gornje vijesti nemogu dođuše na sebi biljeg osobite novosti, jer se o svemu tomu jurve govorilo i pisalo, nu značajne su u toliko, što ih doñaša onakav list.

K izbornom sastanku u Brezovihah. Talijanski listovi Trsta nastojali su izvrci rugla sve dosadašnje naše izborne sastanke, koji bijaht održavani posljednje doba u raznih krajevih Istre. Svuda našli su prigovora i zlobnih opazaka. A kako da prodje bez toga zadnji sastanak u Brezovihah? Ti listovi javili su najprije, da je bilo na tomu sastanku jedva 400 osoba, te da su sazivali i govornici doživili podigni poraz. Nu buduć im se gornji broj činio previsok, popravise sami sebe, te dojavivše svojim čitateljem, da je bilo na sastanku samo 290 osoba i to mnogo žena i djece, — još veći dakle obraz za naše!

Mi se s timi lažopisima nećemo prepirati, jer nevriedi gubiti s njima vrieme, već ih upućujemo na zastupnika c. k. glavarstva g. Gironeoli-a, koji je i nepitan izjavio, da bijaše samo u dvorani bar 1200 osoba, a što bijaše u dvorištu, nećemo ni spominjati, jer je iztaknuto na drugom mjestu. Ovoliko istarsko-talijanskim listovom, koji će se bez dvojbe sa tršćanskim drugovi veseliti tobož našemu porazu u Brezovihah.

Glavna skupština ženske podružnice družbe „sv. Cirila i Metoda“ za Istru održavana je dne 31. marča u „Narodnom Domu“ u Kastvu iz liep broj dičnih naših gospodja i gospodjica.

Obširno i zanimivo izvješće o toj skupšćini primili smo od tamo na vrieme, ali toba nemožemo ni danas priobćiti radi preobilna gradiva o predstojećih izborih, sastancih itd. nu probititi ćemo sve već valjda u budućem broju, a međutim molimo veevriedne naše kastavke, da se ustrpe i da nam nezamjere.

Broj učestnika na javnom sastanku u Hrušćici dne 31. marča 1895. Pošto je par gospode reklo, da ima kod sastanka 300 do 400 ljudi, potrudili su se neki, te su tako rekuc matematički dokazali, da jih bijaše preko 1000. Izmjerili su naime dvorište obzidano, u kojem bijaše smješteno najviše ljudi, koje jih bijaše puno, natlačeno. Površje toga dvorišta mjeri 200 četvornastih metara. Na svakom četv. metru stajala su 4, dakle svega skupa u dvorištu 800. K tomu bila jih je stotina u prikrievnih prostorijah, a kakve 200 po zidovih i na cesti uz dvorište. Svega anke najmanje 1100. Mi nismo krivi ako nije komu drago, da je toliko naroda k sastanku došlo.

Iz Baške brzojavili nam jučer dne 10. t. mj. da krmzaju (štrajkuju) tamošnji kočijaši radi dobroćudnosti postemeštra g. Bone. Istoga dana, da je rečeni gospodin sam odveoza poštarstvu kočiju iz Baške u Krk.

Naš redoviti dopisnik pružio se prošloga mjeseca na nekoga nedostatke u poštanskom uredu u Baški, a sada reč bi, da je ovo izmjanje posljedica onih nedostataka.

Sl. ravnateljstvo pošta i brzojavja učiniti će valjda svojju, ako nebude i ovu pritužbu smatralo osobnim zadirkivanjem.

Izlet zastupnika u Istru i Dalmaciju. Tako se slobodno može nazvati izlet, koj se je nazvano „*Izlet u Dalmaciju*“, i kod kojega učestvuje članovi zastupničke i nekogje gospodske kuće: Poljaci, Česi, Nijemci, konservativci i liberalci, jedan Talijan (Burgstaller) i jedan Hrvat (Spincič). Zastupnici su prošli cietu Istru, od Hrapolja do Pula. Odlučni zastupnici zanimali su se jako od osvica dana za zemlju, za narod, i videč kraj, videč kamenje, čudili su se, kako tu narod i od česa može živiti. Drago nam je, govorili su, da smo ovamo došli, jer već s ovoga što vidimo, možemo si otvoriti pojam, kako je zemlja siromašna, kako potrebuje podpore. Mi ćemo stalno podupirati i angovarati predloge o podporeh. U skoro sto godina reč bi, da nije Austrija ništa učinila za podignuća blagostanja naroda u nutrinji osobito. Čudili su se takodjer, nastavljać put paro-